

Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod ČR a EU

Bakalářská práce

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

Ekonomika a management mezinárodního obchodu

Autor práce:

Dominik Čmelík

Vedoucí práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání bakalářské práce

Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod ČR a EU

Jméno a příjmení: **Dominik Čmelík**
Osobní číslo: E18000093
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Zadávací katedra: Katedra ekonomie
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Vytvoření modelu Spojeného království po Brexitu.
3. Analýza zahraničního obchodu ČR a EU se Spojeným královstvím.
4. Vytvoření hypotézy o vlivu Brexitu na ekonomiku ČR a EU.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- FOŘTOVÁ, Lenka a Jitka SAVIN. 2019. Jak se připravit na Brexit?: Aktuální stav a přípravy na odchod bez dohody. In: *MultiEdu* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky [cit. 2020-09-26]. Dostupné z: http://multiedu.tul.cz/jaroslav.demel/multiedu/MO/JAK_SE_PRIIPRAVIT_NA_BREXIT.pdf
- PAWLAS, I. 2016. Brexit as a Challenge for the European Union. *Horyzonty Polityki*, vol. 7, no. 20, pp. 57-76 ProQuest Central. ISSN 20825897. DOI <http://dx.doi.org/10.17399/HP.2016.072003>.
- Velká Británie: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. 2019. In: *BusinessInfo.cz* [online]. Londýn: Zastupitelský úřad ČR v Londýně (Velká Británie) [cit. 2020-09-25]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/velka-britanie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>
- Velká Británie: Vztahy země s EU. 2019. In: *BusinessInfo.cz* [online]. Londýn: Zastupitelský úřad ČR v Londýně (Velká Británie) [cit. 2020-10-01]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/velka-britanie-vztahy-zeme-s-eu/>
- WARD, Matthew. 2020. Statistics on UK-EU trade. In: *UK Parliament* [online]. Londýn: House of Commons Library [cit. 2020-09-26]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7851/>
- PROQUEST. 2020. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Konzultant: Ing. Aleš Marta

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.
Katedra ekonomie

Datum zadání práce: 1. listopadu 2020
Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2022

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

30. července 2021

Dominik Čmelík

Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod ČR a EU

Anotace

Bakalářská práce Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod ČR a EU se věnuje problematice opuštění Evropské unie Spojeným královstvem Velké Británie a Severního Irsku. Zaměřením této bakalářské práce je zahraniční obchod, z toho důvodu, jsou kapitoly v této práci orientovány tak, aby navazovaly na zahraniční obchod. Cílem této bakalářské práce je odhadnout vývoj zahraničního obchodu České republiky a Evropské unie se Spojeným královstvem. Nejprve je zde rozebrán Brexit samotný, poté jeho historie. V práci jsou analyzovány uzavřené dohody, které se týkají problematiky Brexitu se zaměřením na zahraniční obchod. Následně je provedena analýza zahraničního obchodu, které je soustředěna na získání dat potřebných k učinění odhadu vývoje zahraničního obchodu (např. efekt COVID-19 nebo komoditní struktura vývozu). Zahraniční obchod mezi Evropskou unií a Spojeným královstvem je zanalyzován z pohledu České republiky a Evropské unie. Zahraniční obchod je zanalyzován nejdříve z pohledu České republiky, kde jsou rozebrány celkové vlastnosti zahraničního obchodu ČR, a následně se přechází na detailnější rozbor obchodního vztahu ČR – UK. Na základě tohoto rozboru lze tak dojít k závěru, že efekt (dopad) Brexitu na zahraniční obchod je minimální. Analýza zahraničního obchodu EU – UK je značně zjednodušená a slouží pouze jako nástroj ke stanovení základního odhadu. Tento odhad byl tak učiněn na základě sloučení trendové analýzy a empirických znalostí autora.

Klíčová slova

Brexit, Česká republika, Evropská unie, zahraniční obchod, COVID-19, trendová analýza

Brexit and its Influence on International Trade of the Czech Republic and the EU

Annotation

The bachelor thesis Brexit and its influence on the foreign trade of the Czech Republic and the EU deals with the issue of leaving the European Union by the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The focus of this bachelor's thesis is foreign trade, for this reason, the chapters in this work are oriented to follow foreign trade. First Brexit itself is analyzed here, then its history. The aim of this bachelor thesis is to estimate the development of foreign trade of the Czech Republic and the European Union with the United Kingdom. The work deals with the concluded agreements that relate to the issue of Brexit with a focus on foreign trade. Subsequently, an analysis of foreign trade is performed, which is focused on obtaining the data needed to estimate the development of foreign trade (eg, the effect of COVID-19 or the commodity structure of exports). Foreign trade between the European Union and the United Kingdom is analyzed from the perspective of the Czech Republic and the European Union. Foreign trade is first analyzed from the perspective of the Czech Republic, where the overall characteristics of the Czech Republic's foreign trade are analyzed, and then we move on to a more detailed analysis of the Czech-UK trade relationship. Based on this analysis, it can be concluded that the effect (impact) of Brexit on foreign trade is minimal. The analysis of the EU - UK foreign trade is considerably simplified and serves only as a tool for determining the basic estimate. This estimate was made on the basis of a combination of trend analysis and the author's empirical knowledge.

Key Words

Brexit, Czech republic, European union, international trade, COVID-19, trend analysis

Obsah

Seznam zkratk	11
Seznam tabulek	12
Seznam obrázků	15
1 Úvod	16
2 Co je to Brexit?	18
3 Historie Brexitu	21
3.1 Evropské hospodářské společenství.....	21
3.2 Vznik Evropské unie a zvláštní pozice UK.....	22
3.2.1 Britské opt-outs.....	23
3.3 Stav před Brexitem.....	24
3.4 Průběh kampaně.....	25
3.5 Vyjednávání podmínek Brexitu.....	26
4 Brexit: dohody	27
4.1 Horizontální dohoda o správě.....	28
4.2 Změny v obchodu se zbožím.....	28
4.2.1 DPH a spotřební daň.....	29
4.2.2 Preferenční zacházení se zbožím, dokumentace původu zboží.....	29
4.3 Změny v obchodu se službami.....	31
4.4 Rybolov.....	33
4.5 Shrnutí uzavřených dohod.....	33
5 Analýza zahraničního obchodu	35
5.1 Přechodný rok 2020 a efekt pandemie COVID-19.....	35
5.2 Analýza zahraničního obchodu ČR - UK.....	45
5.2.1 Analýza obchodu se zbožím ČR - UK.....	45
5.2.2 Praktické problémy exportérů.....	49
5.2.3 Analýza vývozu: komoditní struktura zahraničního obchodu ČR – UK.....	50
5.3 Analýza zahraničního obchodu EU - UK.....	57
6 Odhad vývoje zahraničního obchodu ČR - UK	61
6.1 Trendová analýza: vývoz ČR - UK.....	61
6.2 Informovaný odhad: vývoz ČR – UK.....	67
7 Odhad vývoje zahraničního obchodu EU – UK	71
7.1 Trendová analýza: vývoz EU – UK.....	71
7.2 Informovaný odhad: vývoz EU – UK.....	75

8 Závěr.....	79
Seznam použité literatury.....	81

Seznam zkratek

TUL	Technická univerzita v Liberci
GDP	Hrubý domácí produkt (<i>Gross Domestic Product</i>)
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
UK	Spojené království (<i>United Kingdom</i>)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EFTA(ESVO)	Evropské sdružení volného obchodu
VB	Velká Británie
ES	Evropská společenství (sloučení EHS, EURATOM a EFTA)
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (onemocnění koronavirem 2019)
PZpH	Pohyb zboží přes hranice
MAE	Mean absolute error (průměrná absolutní chyba odhadu)
SITC	Standard international trade classification
Brexit	Britain exit (odchod Británie)
Czexit	Czech exit (odchod Česka)
Frexit	France exit (odchod Francie)
Polexit	Poland exit (odchod Polska)
SEU	Smlouva o Evropské unii
USA	Spojené státy americké
JAR	Jihoafrická republika

Seznam tabulek

Tabulka 1: Referendum o vystoupení, dle teritoria.....	19
Tabulka 2: Referendum o vystoupení z EU, dle věkových skupin.....	19
Tabulka 3: Potřebné deklarace při dovozu do EU z UK.....	30
Tabulka 4: Potřebné deklarace při reexportu zboží s původem v UK.....	30
Tabulka 5: Potřebné deklarace při vývozu z EU do UK.....	30
Tabulka 6: Obrat zahraničního obchodu se zbožím EU-27 + Velká Británie.....	37
Tabulka 7: Tabulka diferencí pro EU27 a UK pro rok 2020.....	39
Tabulka 8: Vybrané charakteristiky z tabulky o zahraničním obchodu se zbožím EU27 + VB.....	40
Tabulka 9: Obrat zahraničního obchodu se zbožím (sedm vybraných států).....	41
Tabulka 10: Tabulka diferencí pro obrat sedmi vybraných států.....	41
Tabulka 11: Vybrané charakteristiky z tabulky o zahraničním obchodu se zbožím sedm vybraných zemí (v %).	42
Tabulka 12: Tabulka porovnání průměrů mezi soubory.....	42
Tabulka 13: Vývozní a dovozní trendy silných ekonomik světa v % (leden - září 2020)... ..	44
Tabulka 14: Zahraniční obchod se zbožím - hlavní ukazatele ČR.....	46
Tabulka 15: Meziroční index - tempo růstu zahraničního obchodu se zbožím ČR.....	47
Tabulka 16: Zahraniční obchod se zbožím mezi ČR a UK - časová řada (v mil Kč).	48
Tabulka 17: Komoditní struktura vývozu ČR - UK.....	52

Tabulka 18: Vložené parametry PZpH.....	55
Tabulka 19: Pohyb zboží přes hranice: vývoz do GB; kód zboží 87; meziroční porovnání (leden - květen).....	55
Tabulka 20: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) včetně roku 2020 (ČR - UK).....	57
Tabulka 21: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) bez roku 2020 (ČR - UK).....	57
Tabulka 22: Zahraniční obchod se zbožím: EU - UK.....	58
Tabulka 23: Vývoz EU - UK: meziroční porovnání (leden - květen).....	59
Tabulka 24: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) včetně roku 2020.....	60
Tabulka 25: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) bez roku 2020.....	60
Tabulka 26: Časová řada: Vývoz zboží ČR - UK.....	64
Tabulka 27: Trendová analýza ČR – UK: Porovnání trendů.....	64
Tabulka 28: Tabulka porovnání odhadů s historickými hodnotami trendu: Lineární trend (ČR - UK).....	65
Tabulka 29: Tabulka porovnání odhadů s historickými hodnotami trendu: Kvadratický trend (ČR - UK).....	65
Tabulka 30: Trendová analýza ČR – UK: Tabulka MAE.....	66
Tabulka 31: Trendová analýza ČR - UK: test parametrů.....	66
Tabulka 32: Trendová analýza ČR – UK: Tabulka předpovědí vývozu pro lineární trend.....	67

Tabulka 33: Tabulka vývozu ČR – UK a tabulka předpovědí vývozu ČR - UK.....	68
Tabulka 34: Upravené předpovědi (odhady) vývoje vývozu ČR - UK.....	70
Tabulka 35: Časová řada: Vývoz zboží EU - UK.....	73
Tabulka 36: Trendová analýza EU - UK: Porovnání trendů.....	73
Tabulka 37: Trendová analýza EU - UK: Tabulka MAE.....	74
Tabulka 38: Trendová analýza EU - UK: test parametrů.....	74
Tabulka 39: Trendová analýza EU - UK: Tabulka předpovědí vývozu pro lineární trend..	75
Tabulka 40: Tabulka vývozu EU - UK a tabulka předpovědí vývozu ČR - UK.....	76
Tabulka 41: Upravené předpovědi (odhady) vývoje vývozu EU - UK.....	77

Seznam obrázků

Obrázek 1: Obchodní trend (svět).....	43
Obrázek 2: Graf zahraničního obchodu se zbožím ČR.....	46
Obrázek 3: Obrat zahraničního obchodu se zbožím ČR (leden 2020 - březen 2021).....	48
Obrázek 4: Graf zahraničního obchodu se zbožím ČR – UK.....	49
Obrázek 5: Graf PZpH ČR: vývoz do Velké Británie.....	56
Obrázek 6: Graf zahraničního obchodu se zbožím EU – UK.....	59
Obrázek 7: Graf vývozu EU - UK (leden – květen).....	60
Obrázek 8: Graf vývozu zboží z ČR do UK.....	63
Obrázek 9: Graf předpovědi vývoje zahraničního obchodu ČR – UK.....	69
Obrázek 10: Graf vývozu zboží z EU do UK.....	72
Obrázek 11: Graf předpovědi vývoje zahraničního obchodu EU – UK.....	77

1 Úvod

Bakalářská práce, Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod ČR a EU, pojednává o Brexitu a jeho dopadu na zahraniční obchod Evropské unie a České republiky. Průvodní výzkumnou otázkou této práce je průzkum možností vývoje zahraničního obchodu pro Českou republiku a Evropskou unii po Brexitu. Cílem této bakalářské práce je odhadnutí vývoje zahraničního obchodu České republiky a Evropské unie, se Spojeným královstvím.

Práce se dělí na kapitoly, související s problematikou Brexitu. Kapitoly jsou tematicky řazeny a seskupeny do výzkumných částí, ze kterých se postupně vytváří konečný obraz o vývoji zahraničního obchodu České republiky a Evropské unie se Spojeným královstvím. Tématika seskupených částí je popsána v odstavcích níže.

První část se věnuje samotnému Brexitu a jeho pozadí, jednotlivých náležitostí dohody, historii, definic či možných příčin Brexitu. Kapitoly, které se této části týkají, jsou kapitoly: *Co je Brexit?*, *Historie Brexitu*, *Brexit a uzavřené dohody*. Kapitoly této části vytvářejí vstupní informace, které umožní provést analýzu a odhad vývoje zahraničního obchodu po Brexitu. Výzkumnou otázkou této části je stanovení podmínek, při kterých bude zahraniční obchod po Brexitu fungovat a zároveň, jak zapadá situace Brexitu do historického kontextu evropské integrace Spojeného království.

Druhá část se zabývá analýzou zahraničního obchodu samotného. V této části je podrobně rozebráno ekonomické zázemí České republiky a Evropské unie. Budou zde následně analyzovány možné faktory, které by mohly ovlivnit vývoj zahraničního obchodu, např.: COVID-19, změny v komoditní struktuře nebo změna ekonomických ukazatelů. Analýza v této části je vykonána s úmyslem nastínění ekonomické situace zmíněných zemí, v takovém měřítku, které je užitečné pro utvoření odhadu vývoje zahraničního obchodu. Pod tuto část je řazena kapitola s názvem: „*Analýza zahraničního obchodu*“. Výzkumnou otázkou této části je získání faktorů, které by mohly ovlivnit vývoj zahraničního obchodu.

Třetí část obsahuje kapitoly *Odhad vývoje zahraničního obchodu ČR – UK* a *Odhad vývoje zahraničního obchodu EU – UK*. V této části se sloučí relevantní informace z předchozích dvou částí, a na jejich základě bude učiněn odhad budoucího vývoje zahraničního obchodu zkoumané jednotky (ČR nebo EU). K tomu bude použita trendová analýza zahraničního

obchodu. Výzkumnou otázkou této části je stanovení, jak se bude zahraniční obchod s Velkou Británií (pro ČR i EU) vyvíjet po Brexitu (směr i míra).

2 Co je to Brexit?

Brexit je zkrácený název pro opuštění Evropské unie Spojeným království Velké Británie a Severního Irska. Tento název vznikl spojením slov Britain (Británie) a exit (vystoupit). (Co je Brexit?, 2020)

Tento proces se stal velice diskutovanou událostí v celém světě, neboť se jedná o první situaci, kdy se členský stát Evropské unie vzdal svého členství v Evropské unii. (Cowburn, 2020) Vyjma případu, kdy se Grónsko rozhodlo opustit Evropské hospodářské společenství, v té době však Evropská unie ještě neexistovala. (The history of the European Union - 1985, 2018)

Vláda UK rozhodla o vystoupení z EU na základě výsledků referenda, konaného dne 23. 6. 2016, kde 51,9 % Britů vyjádřilo vůli k vystoupení z Evropské unie. Výsledky referenda sice nebyly právně závazné, přesto se tamní vláda rozhodla nadpoloviční většinou občanů vyhovět a rozhodla se vystoupit z EU dne 29. 3. 2017. Od tohoto rozhodnutí byl aktivován proces dle článku 50 smlouvy o EU, uzavřené v Lisabonu, který stanovuje pravidla procesu vystoupení členského státu z Evropské unie. Dle daného článku je ustanoveno, že proces vystoupení začíná oznámením záměru o výstupu. (Co je Brexit?, 2020)

Tento článek dále stanovuje to, že s odcházejícím státem bude probíhat jednání, které upřesní budoucí vztahy odcházejícího státu a Evropské unie. Dohoda, která má vzniknout, by měla být vyjednána dle článku 218(3), Smlouvy o fungování Evropské unie. Za Evropskou unii toto jednání zřizuje Evropská rada, poté co získá souhlas Evropského parlamentu. (Pawlas, 2016,s. 63)

Samotného referenda se účastnilo přes 30 milionů lidí (72,2% účast) a mělo zajímavé výsledky. Tím míněno, že výsledky referenda byly teritoriálně nerovné. Mezitím co nadpoloviční většina Anglie a Walesu se rozhodla pro vystoupení z EU, tak nadpoloviční většina Skotska (62 %) se rozhodla v EU zůstat. Bude zajímavé, jak toto schizma ovlivní Spojené království, za předpokladu, že se většina Skotů rozhodla pro zůstání v EU. (Pawlas, 2016,s. 64)

Tato myšlenka se opírá o výsledek referenda o nezávislosti Skotska (2014), kdy skotský parlament učinil rozhodnutí konat referendum o nezávislosti, na popud Skotské národní strany, která v tomto parlamentu ovládala většinu hlasů. Výsledky tohoto referenda byly většinou proti odpojení Skotska od Spojeného království, ale i tak zastánci nezávislosti měli silný podíl (44,7 %). Skotsko tak zůstalo v UK, ovšem tato skutečnost, že většina Skotů si přeje zůstat v EU, možná zamíchá vztahy ve Spojeném království a referendum o nezávislosti Skotska, započne znovu, s novým pozadím a motivací. (Scottish independence referendum, 2014)

V následující tabulce č. 1 je zobrazen procentuální poměr voličů referenda na teritorium, sloužící k porovnání mezi regiony Velké Británie.

Tabulka 1: Referendum o vystoupení, dle teritoria

Teritorium	Vystoupit z EU	Zůstat v EU
Anglie	53,4 %	46,6 %
Wales	52,5 %	47,5 %
Severní Irsko	44,2 %	55,8 %
Skotsko	38,0 %	62,0 %

Zdroj: vlastní zpracování z Brexit as a Challenge for the European Union, s. 64

Jak lze vidět, tak největšími zájemci o Brexit jsou lidé z Anglie a Walesu, naopak Severní Irsko a Skotsko si převážně přeje zůstat v EU. Možná, že tyto výsledky budou mít ještě jiný dopad, než odloučení od EU, neboť je zde šance, že separatisté z regionů proti opuštění, jej využijí jako záminku pro vyhlášení referenda o nezávislosti na UK.

V následující Tabulce č. 2 je zobrazena preference voličů dle věkových skupin, tabulka je zpracována obdobně s předchozí Tabulkou č. 1.

Tabulka 2: Referendum o vystoupení z EU, dle věkových skupin

Věková skupina	Vystoupit z EU	Zůstat v EU
18-24	27 %	73 %
25-34	38 %	62 %
35-44	48 %	52 %
45-54	56 %	44 %
55-64	57 %	43 %
65+	60 %	40 %

Zdroj: Brexit as a Challenge for the European Union, s. 65

Z Tabulky č. 2, lze vidět sklony mladších generací volit pro setrvání v Evropské unii, tedy čím více je volič mladší, tím více si přeje zůstat v EU, proto není vyloučeno, že by se Velká Británie mohla znovu připojit k Evropské unii za předpokladu, že se britská společnost posune tímto směrem.

Brexit představuje výzvu nejen pro Spojené království, ale i pro samotnou unii, kromě ekonomické části, která bude detailně probrána v příštích kapitolách, je zde také dopad faktorů jiných než ekonomických, některé z těchto faktorů jsou například: oslabení lidského potenciálu EU (65 miliónů lidí), oslabení politické a vojenské moci EU nebo snížení rozpočtu EU.

Brexit již poškodil dobré jméno Evropské unie a následkem toho přišla EU o respekt třetích zemí (i když nevýrazně). Dále je zde hrozba, že Brexit vyvolá „dominovou“ reakci a členské státy se začnou odpojovat po vzoru Británie. (Pawlas 2016, s. 69-70) Pojmy jako Czexit, Frexit, Pexit, apod., vzali separatisté po vzoru Brexitu. (Perring, 2016)

Evropská unie musí na tuto hrozbu reagovat a zachovat se tak, aby její integrita nebyla ohrožena. Pokud budou separatistické hrozby ignorovány, mohlo by to tak zapříčinit pád celé unie. Mezi výroky separatistů například patří kritika, že EU je příliš byrokratická (dlouhá cesta informací), že se špatně zachovala při uprchlické krizi, kdy do svého prostoru uvolnila mnoho ilegálních migrantů, a tím ohrozila bezpečnost v Evropě. Ať jsou výroky separatistů jakékoliv, EU na ně musí reagovat, neboť obnáší riziko rozpadu. Tento rozpad by nebyl pro evropské státy příznivý, protože by byla značně snížena politická moc evropských států (potencionální bývalých členů EU), vůči silným státům třetích zemí, jako např.: USA, Rusko nebo Čína, a tím by jednotlivé státy ztratily výhodu z rozsahu EU. (Pawlas, 2016, s. 71)

V současnosti je již proces Brexitu završen a Spojené království už není součástí EU. V následující kapitole je tedy tento proces zasazen do časového kontextu členství Velké Británie v EU.

3 Historie Brexitu

V této kapitole bude Brexit zasazen do časového kontextu. Počínající evropskou integrací Spojeného království, až po jeho výstup z EU.

Ačkoliv se Spojené království zasloužilo o vytvoření Evropské unie, nikdy se do ní „plně“ neintegrovalo. Spojené království například nikdy nepřijalo euro, nevstoupilo do schengenského prostoru nebo v roce 2011 nepodepsalo Fiskální pakt¹. (Pawlas, 2016, s. 60)

Spojené království ze začátku procesu evropské integrace příliš nevěřilo, Britové se obávali, že členstvím v těchto organizacích bude ohrožena jejich suverenita, a tak se UK nepřidala do Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Spojené království si zaváhání mohlo dovolit, neboť mělo silně založené vztahy se Spojenými státy americkými a Britským společenstvím národů (Commonwealth). Británie, ale i tak potřebovala, aby byla v evropském obchodu více aktivní a tak se roku 1960 rozhodla založit alternativní seskupení. Jednalo se o Evropské sdružení volného obchodu (EFTA, ESVO), které bylo postaveno na mezivládním přístupu (UK tento přístup preferovala i v EU). Zakládajícími členy byly Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko a Švýcarsko. (Kubátová, 2016)

3.1 Evropské hospodářské společenství

V roce 1961 se postoj k EHS změnil a labouristická vláda pod vedením premiéra Harolda Macmillana poslala svou první přihlášku k členství EHS. Následně v říjnu, téhož roku, se začalo vyjednávat o vstupu do EHS. Tato vyjednávání avšak nebyla dokončena. (Kubátová, 2016)

Spojené království to se vstupem do EHS nemělo vůbec lehké. První přihlášku vetoval roku 1963 francouzský prezident Charles de Gaulle. Britové stále měli na členství EHS zájem a tak poslali 11. května 1967 přihlášku druhou, kterou Charles de Gaulle vetoval znovu téhož roku. Velké Británii (spolu s Irskem a Dánskem) byl umožněn vstup až po

¹ Smlouva o stabilitě, koordinaci a řízení v hospodářské a měnové unii (Eurosmmlouva o rozpočtové kázní, 2012)

odchodu Charlese de Gaulla z francouzské politiky, a tak se staly roku 1973 členy Evropského společenství (ES). Podepsání přístupové smlouvy proběhlo za vlády konzervativců v čele s Edwardem Heathe. Smlouva poté prošla britským parlamentem ke schválení. (Kubátová, 2016)

5. června 1975 proběhlo první referendum týkající se evropské integrace UK, které iniciovala labouristická vláda (v čele s Haroldem Wilsonem). Výsledkem tohoto referenda bylo setrvání v Evropském společenství s podporou 67 % voličů. (Kubátová, 2016)

Po dobu členství v ES se vedly významné diskuze o příspěvku UK do rozpočtu společenství, neboť Spojené království přispívalo nejvíce a zároveň příliš nečerpalo z tohoto rozpočtu. Důvod, proč Británie čerpala málo, byl ten, že ES v té době bylo zaměřeno na podporu společné zemědělské politiky a jelikož VB, patřila k zemím s již značně rozvinutým zemědělským sektorem, tak čerpala pouze relativně malé dotace. (Kubátová, 2016)

O snížení britského příspěvku se snažila konzervativní premiérka Margaret Thatcherová, které se přezdívalo „železná lady“². Thatcherová, která již byla pověstná svými ráznými výroky, prohlásila na summitu ES ve Fontainebleau: „Vraťte nám naše peníze!“. Thatcherová pohrozila, že pokud ES nevyhová jejímu požadavku, tak Velká Británie přestane peníze do rozpočtu ES posílat. Tímto dosáhla tzv. britského rabatu, který zaručoval návratnost 66 % z čistého britského příspěvku do rozpočtu ES. Britský rabat byl v roce 2007 snížen, ale jeho princip zůstal stejný. (Kubátová, 2016)

3.2 Vznik Evropské unie a zvláštní pozice UK

Evropská unie vznikla na základě Maastrichtský smluv platných od roku 1993. Smlouva zakládá unii na třech pilířích, které definují spolupráci orgánů v Evropě. První pilíř je samotné Evropské společenství, druhý a třetí se týká společné bezpečnostní a zahraniční politiky. (Smlouva o Evropské unii / Maastrichtská smlouva, 2020)

2 Iron Lady, jedná se o přezdívku Margaret Thatcherové, kterou si vysloužila svým nekompromisním jednáním. (Williamson, 2020)

Vývoj Evropské unie byl dokončen Lisabonskou smlouvou, která byla symbolem jakéhosi znovuzrození Evropské unie. Byla podepsána roku 2007 a jedná se o rozsáhlý dokument (více než 250 stran), jehož smyslem je vytvoření ustáleného rámce pro fungování Evropské unie. Jedná se o pokus vytvoření ústavy EU, která rozšiřuje její kompetence a fungování tak, aby byla více akceschopná. Lisabonská smlouva také zlepšuje „průhlednost“ EU pro občany EU a okolního světa. (Macek, 2008)

3.2.1 Britské opt-outs

Spojené království si připravilo tzv. opt-outy, které jim udělovaly výjimky pro určité oblasti evropského práva. (Kubátová, 2016)

Jedním z těchto opt-outů byl závazek Spojeného království nepřijmout euro, tedy nevstoupí do eurozóny. Výhoda, která z tohoto plyne, je taková, že UK není povinno splňovat závazné podmínky pro členy eurozóny, zároveň ale nemá právo hlasovat o otázkách eurozóny při zasedání Evropské rady nebo ovlivňovat složení Evropské centrální banky. Tento opt-out byl definován v č. 25 Maastrichtské smlouvy. (Kubátová, 2016)

Spojené království se nepřidalo do schengenského prostoru. Schengenská smlouva byla součástí Amsterdamské smlouvy, kterou UK podepsalo, ale nechtělo přistoupit na zrušení hraničních kontrol, a tak si Spojené království s Irskem vyjednálo výjimku, která stanovovala, že Spojené království a Irsko budou nadále provozovat hraniční kontroly. I tak jsou tyto země součástí Schengenského informačního systému. Britům se jednoduše nelíbila myšlenka, že by přišli o kontrolu svých hranic. Své rozhodnutí zdůvodňovali tím, že občané UK a Irska, nedisponují vnitrostátními doklady totožnosti a zároveň jejich postavení, jakožto ostrovních států, vytváří přirozenou bariéru mezi ostatními státy. (Blažková 2018, s. 25-26)

Dalším opt-outem bylo nezačlenění daných prvků Listiny základní lidských práv EU³ do právního řádu Spojeného království. Odůvodněním tohoto opt-outu bylo, že Charta zasahuje do britských práv. Přímo se jednalo o umožnění využití stávkový jako nástroje pro ochranu zájmů zaměstnanců. Tato možnost v britském zákoníku není přítomna. (Blažková 2018, s. 27-28)

3 Listina základní lidských práv EU , dále jen Charta (zkráceně)

Posledním opt-outem se týká třetího pilíře Maastrichtské smlouvy. Tento pilíř zahrnuje společnou bezpečnostní politiku EU. Británie disponovala opt-outem v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Tento pilíř byl přenesen do páté hlavy⁴ Lisabonské smlouvy a podle protokolu č. 36 Lisabonské smlouvy má Spojené království možnost vyhlásit opt-out u nově přijatých legislativních opatření spadajících do páté hlavy Lisabonské smlouvy. Lhůta pro stanovení opt-outu jsou tři měsíce. Pokud Britové vyhlásí opt-out na zákon z této hlavy, mohou kdykoliv požádat o opt-in. Avšak pokud je již nový zákon přijat (uplynutí lhůty nebo opt-in) nelze tomuto zákonu vypovědět opt-out. (Kubátová, 2016)

3.3 Stav před Brexitem

Po parlamentních volbách roku 2010 se stalo, že žádná strana Dolní komory nezískala dostatek hlasů pro vytvoření vlády. Z tohoto důvodu byla vytvořena koalice v čele s Davidem Cameronem, která se skládala ze dvou parlamentních stran: Konzervativní strany a Liberálních Demokratů (LD).

Vlivem koalice a působení Liberálních Demokratů, se přístup UK k EU posouval vstřícnějším směrem. Tento vývoj pravděpodobně popudil tamní euro-skeptiky, kteří kritizovali vládní postupy k EU. Této situace využil David Cameron jako politické páky pro Konzervativní stranu a pronesl výrok, který byl determinující pro vývoj UK. Cameron totiž slíbil, že vyhlásí referendum o setrvání (do konce roku 2017) Spojeného království v EU za předpokladu, že se stane premiérem a Konzervativní strana vyhraje parlamentní volby 2015. Popřípadě požádá o projednání reformy Smlouvy o EU. (Blažková 2018, s. 29)

K tomuto tahu byl Cameron donucen z důvodu posilování Nezávislé strany UK (UKIP), která nabývala na popularitě. Jednalo se o euro-skeptickou stranu, která poukazovala na problémy, které vlivem členství v EU, vznikly. Tyto problémy se stupňovaly po hospodářské krizi v roce 2008 (jednalo se například o přesycení trhu práce východními imigranty či snížení životní úrovně). (Blažková 2018, s. 29)

UKIP, jakožto strana, která je politikou více podobná Konzervativní straně, znamenala pro Konzervativní stranu konkurenci, která by mohla převzít voliče, zastávající podobně

⁴ Prostor svobody, bezpečnosti a práva

politické názory též strany. Zdá se, že Cameronův výrok byl účinný neboť roku 2015 získala Konzervativní strana dostatečný potřebných hlasů a 10. listopadu byl zveřejněn seznam požadavků na reformu EU, která se týkala vztahů EU-UK. (Blažková 2018, s. 30)

Reforma byla rozdělena na čtyři části, kde první se týkala ekonomiky a druhá konkurenceschopnosti. Třetí se vyznačovala „klasickým“ přístupem UK k EU tím, že požadovala větší suverenitu národních parlamentů na úkor unie. Čtvrtá se týkala problému zvyšující se migrace, sociálních benefitů a volného pohybu občanů EU. (Blažková 2018, s. 30)

Evropská rada na tyto podmínky reagovala kladně a předseda Evropské rady, Donald Tusk, přednesl návrh na reformování Evropské unie. Navíc Evropská rada přislíbila udělení speciálního statusu Velké Británii za předpokladu, že UK potvrdí zachování členství v EU. Zasedání Evropské rady o reformě EU proběhlo od 19. do 20. února 2016 v Bruselu, kde se sešli zástupci členských států EU za cílem uzavření dohody o reformě EU. Avšak David Cameron musel dostát svému slibu a 20. února 2016 vyhlásil konání referenda o setrvání Velké Británie v EU na den 23. června 2016 s tím, že apeloval na britský lid, aby volil pro členství v EU. Platnost reformy byla závislá právě na tom, jak toto referendum dopadne, tedy pokud si občané Spojeného království zvolí zůstat v EU, tak se tato reforma stane platnou. (Blažková 2018, s. 30)

3.4 Průběh kampaně

Před zahájením referenda ve Velké Británii probíhala volební kampaň týkající se tohoto referenda. Kampaň za setrvání vedla organizace „*Británie Silnější v Evropě*“⁵ a kampaň pro vystoupení z EU vedla skupina „*Volte Opustit*“⁶. Členové daných politických stran byli zproštěni povinnosti k jednotnému názoru a mohli se přidat do libovolného politického tábora. (Blažková 2018, s. 30-31)

Cameron zastával vládní program, který podporoval setrvání v EU. Cameron ve svém programu prezentoval negativní dopady opuštění EU a zároveň možnost udělení speciálního statutu UK v EU. Zastánci EU kritizovali odpůrce, že prezentovali pouze

5 Britain Stronger in Europe

6 Vote Leave

negativní prvky EU a nepředložili voličům negativní prvky opuštění EU. (Blažková 2018, s. 32) Na druhou stranu byly zastánci EU rozpolcení a nejednotní, např. Jeremy Corbyn, osobnost, která byla na počátku pro zůstání v EU, ke konci kampaně prohlásila, že bude volit pro vystoupení.

Na druhou stranu argumenty zastánců proti EU byly pevně stanoveny a situace jim hrála „do karet“. Významnými zastánci opuštění EU byli například: Nigel Farage nebo Boris Johnson. (Why Vote Leave, 2016)

3.5 Vyjednávání podmínek Brexitu

Výsledky Brexitu dopadly ve prospěch opuštění EU. Nedlouho po zveřejnění výsledků referenda premiér Cameron abdikoval s odůvodněním, že by nebylo správné, aby kabinet vlády UK vedl zastánce Evropské unie, a že si země zaslouží nového leadra. Na jeho pozici nastoupila Theresa Mayová, která převzala povinnost vyjednat se zástupci EU o finální dohodě. (Blažková 2018, s. 68)

Vyjednávání za EU, vedl bývalý eurokomisař Michel Barnier, zastupoval Evropskou komisi a vyjednával podmínky na základě pokynů Evropské rady a směrnic daných dle Rady EU. Do vyjednávání mohli zasahovat političtí představitelé členských států. Barnier dostal důvěru členských států jednat a vyjednat o budoucích vztazích se Spojeným královstvím.

4 Brexit: dohody

V této kapitole budou projednána pouze ustanovení Dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii a Dohody mezi EU a Spojeným královstvím o obchodu a spolupráci, které by mohly ovlivnit vývoj zahraničního obchodu s Velkou Británií.

Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii je dokument stvrzující postavení Spojeného království vůči Evropské unii. Na základě tohoto dokumentu bylo stvrzeno opuštění Spojeného království na den 31. ledna 2020. Velká Británie se tak stala třetí zemí. Po tomto datu se Spojené království a Evropská unie dohodla na tzv. přechodném období, toto období trvalo do 31. prosince 2020 a pro subjekty EU a UK to představovalo přípravný čas na přechod k jinému právnímu uspořádání. Po dobu tohoto přechodného období se na Spojené království vztahovaly předpisy EU. Tato dohoda se vztahuje na více oblastí uspořádání vztahů mezi EU a UK, projednání těchto oblastí avšak není nutné pro potřeby této práce. Lze je shrnout tak, že řeší problémy vyplývající z článku 50 SEU, a zároveň zahrnuje protokol o Irsku a Severním Irsku. (Co je Brexit?, 2021)

Velmi významnou dohodou, která stanovuje preferenční režimy v oblastech, jako je obchod se zbožím a službami, digitální obchod, ochrana práv duševního vlastnictví, veřejné zakázky, letectví a silniční doprava, energetika, rybolov, koordinace systémů sociálního zabezpečení, vymáhání práva a justiční spolupráce v trestních věcech a tematická spolupráce, je Dohoda mezi EU a Spojeným královstvím o obchodu a spolupráci. Dohoda byla sjednána 24. prosince 2020 a je platná od 1. ledna 2021. Tato dohoda byla hlavní diskuzním bodem mezi jednacími stranami a zároveň byla hlavním bodem zájmu obchodníků, výrobců a investorů. Se zpětným ohledem k průběhu Brexitu se jedná o zásadní dokument, který bude diktovat vývoj zahraničního obchodu. Lze říci, že se jedná o dohodu, která uděluje Spojenému království status vyšší, než je zóna volného obchodu s třetími státy. Prvkům této dohody byla věnována následující kapitola. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021).

4.1 Horizontální dohoda o správě

Zajišťuje řádnou právní jistotu pro podnik a spotřebitele. Aby dohoda byla správně vykládána, je zřízena společná Rada partnerství, které se zabývá kontrolou správného provádění dohody, a zároveň zajišťuje projednávání nových otázek, vzniklých z tohoto právního vztahu. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Smyslem této části dohody je zajištění rovných podmínek pro podniky v EU a UK. Strany zde vyjádřily, že se zdrží využití své autonomie v oblasti regulace k poskytování nespravedlivých subvencí nebo k narušení hospodářské soutěže. V případě, kdy dojde k porušení podmínek této dohody, je poškozená strana oprávněna provést odvetná opatření. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

4.2 Změny v obchodu se zbožím

Smluvní strany se dohodly, že zboží pocházející z územní smluvních států nebude zatíženo clem či množstevními kvótami, pro uplatnění této výhody budou muset exportéři prokázat původ zboží. Pokud by exportéři či importéři z obou stran neprokázali původ zboží při přechodu do jiného celního území smluvních stran dohody, tak by se na ně nevztahovalo tzv. „preferenční zacházení“. Detaily k preferenčnímu zacházení ze zbožím dohody, bude rozebráno ve jmenované podkapitole. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

V současnosti je „největším“ problémem zdržení na hranicích a obstarání potřebných dokumentů k průchodu zboží přes celnice. Lze předpokládat, že tyto administrativní překážky znepríjemní proces obchodu a v určité malé míře mohou odradit malé a střední podniky, ale v případě větších firem, jako Škoda Auto, by to nemuselo představovat problém. Přednostně kvůli jejich zájmu o tento trh a zkušenostem v mezinárodním obchodě. (Pravidla po Brexitu jsou noční můrou řidičů kamionů, kvůli nutným dokumentům mohou na hranicích strávit hodiny, 2020)

S účinností dohody se na Spojené království bude nahlížet jako na třetí zemi, a tak pro ni budou platit pravidla EU o dovozu nebo vývozu určitého typu zboží ohrožující zdraví, veřejný pořádek, bezpečnost a životní prostředí v omezené či úplně zakázané míře. (BREXIT: OBCHOD SE ZBOŽÍM – změny od 1. ledna 2021)

Evropští dovozci a vývozci zboží si budou muset zařídit nové registrační a identifikační číslo hospodářských subjektů (číslo EORI), protože EORI vydaných Velkou Británií skončí platnost. Bez tohoto čísla nelze vyhotovit celní formalitu. (BREXIT: OBCHOD SE ZBOŽÍM – změny od 1. ledna 2021)

4.2.1 DPH a spotřební daň

Bude vybírána DPH při dovozu se sazbou identickou pro téže zboží v rámci EU, zboží vyvážené do Velké Británie bude osvobozeno od DPH při vývozu za předpokladu, že bude doloženo, že zboží opustilo území EU. Zboží vyvážené z UK a podléhající spotřební dani, bude touto daní zatíženo se splatností a výběrem při uvedení na trh EU. (BREXIT: OBCHOD SE ZBOŽÍM – změny od 1. ledna 2021)

4.2.2 Preferenční zacházení se zbožím, dokumentace původu zboží

Preferenční zacházení se zbožím je status, při kterém zboží procházející celní kontrolou nebude zatíženo clem či množstevními kvótami. K dosažení této výhody je zapotřebí prokázat původ zboží pomocí příslušných dokumentů. Drobné zásilky do 500 EUR a zavazadla cestujících do 1200 EUR jsou osvobozeny od celní deklarace. Dokumentární úprava prosazování preference je obsažena v kapitole 2, přílohami ORIG-1 až ORIG-6, dle Dohody o obchodu a spolupráci, Úřední věstník EU č. L 444/2020 a článku 68, 69 NK 2015/2447. V následujících tabulkách (tabulka 3, 4, 5) je zobrazeno rozdělení deklarací o původu. (BREXIT: OBCHOD SE ZBOŽÍM – změny od 1. ledna 2021)

Tabulka 3: Potřebné deklarace při dovozu do EU z UK

Kód přiznání preference s názvem deklarace	Zjednodušené vlastnosti deklarace
U 116 - deklarace o původu (čl. ORIG.19)	Jedná se o jednorázovou deklaraci. Musí obsahovat EORI vývozce přidělené v UK.
U 118 - deklarace o původu pro více zásilek totožných produktů (čl. ORIG.19)	Max. délka deklarace je 12 měsíců. Platnost deklarace pouze pro stanovené období. Musí být popsáno zboží, které je deklarováno. Musí obsahovat EORI vývozce.
U 117 - informovanost dovozce (čl. ORIG.21)	Dovozce má veškeré informace o zboží z informačního systému vývozce, na nichž prokáže preferenční původ.

Zdroj: vlastní zpracování z Brexit - Preferenční předpisy se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku

Tabulka 4: Potřebné deklarace při reexportu zboží s původem v UK

Typ deklarace	Zjednodušené vlastnosti deklarace
Náhradní deklarace o původu dle podmínek odstavce 2 článku 69 IA	Vystavuje EU vývozce nebo přepravitel, na zboží dovezené z UK (s ověřenou deklarací o původu), do jiné země EU, pod celním dohledem.

Zdroj: vlastní zpracování z Brexit - Preferenční předpisy se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku

Tabulka 5: Potřebné deklarace při vývozu z EU do UK

Typ deklarace	Zjednodušené vlastnosti deklarace
Deklarace o původu	Může být vystaven pouze do hodnoty zboží 6000 EUR. Jednorázová i dlouhodobá.
Deklarace o původu s číslem REX	Vystavuje vývozce registrovaný v EU. Vývozce požádá o registraci do systému REX u celního orgánu své členské země EU. Číslo REX se uvede do textu deklarace. Jednorázová i dlouhodobá.

Zdroj: vlastní zpracování z Brexit - Preferenční předpisy se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku

Celní správa ČR uvádí podmínky pro přiznání preference následovně: „*Deklarace o původu může být vyhotovena v době platnosti dohody (nejdříve 1. 1. 2021) a může být vystavena pouze na faktuře nebo jiném dokladu, který dostatečně podrobně popisuje původní výrobky tak, aby byla možná jejich identifikace. Jazyková znění deklarací jsou*

uvedena v **Příloze ORIG-4**. V textu deklarace může být uveden původ zboží pouze **Unie/Union (EU)** nebo **Spojené království/the United Kingdom (UK)**, dvojitou indikací (EU/UK) nelze použít. Pod deklarací musí být uvedeno **datum** (pokud není uvedeno v samotném dokladu) a musí být uvedeno **jméno vývozce**. Deklarace o původu nemusí být vývozcem vlastnoručně podepsána. Pravidla původu popsané v této dohodě se můžou použít na i na zboží, které bylo v době vstupu dohody v platnosti v režimu tranzitu nebo pod celním dohledem, a které bude předloženo nejpozději do 12 měsíců od vstupu dohody v platnost.“ (Brexit - Preferenční předpisy se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku, 2021)

Kromě splnění preferenčních podmínek, budou muset obchodníci z obou stran dbát na technické a normativní předpisy smluvních stran, neboť se rozdělením Spojeného království a Evropské unie utvořily oddělené regulační a právní prostory. Evropští výrobci/obchodníci se zájmen ve Velké Británii tedy budou muset upravit své výrobky dle legislativy Spojeného království. Na toto navazuje další prvek dohody, a to je konec platnosti vydaných osvědčení britskými orgány před 1. lednem 2021, která udělují oprávnění uvést výrobky na trh EU, aby toto oprávnění bylo obnoveno, budou muset subjekty zažádat o osvědčení v jiné členské zemi EU. (BREXIT: OBCHOD SE ZBOŽÍM – změny od 1. ledna, 2021)

4.3 Změny v obchodu se službami

Po skončení přechodného období, také skončila možnost volného pohybu osob, služeb a svobody usazování. Tímto končí automatický nárok britských dodavatelů služeb nabízet své služby v Evropské unii. Přístup na trh se tak zkomplikuje britským dodavatelům služeb, kteří budou muset upravit své jednání dle pravidel hostitelské země. Některé britské subjekty se budou muset usadit na území EU, aby mohly pokračovat ve své výdělečné činnosti. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Smluvní strany se dohodly na zákazu diskriminace, která má představovat zajištění rovného zacházení s poskytovateli služeb nebo investory smluvního státu dohody s tím, že musí dbát na pravidla, postupy a povolení platná pro jejich činnost v daném státě dohody. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Byla změněna pravidla uznávání profesních kvalifikací. Občané UK musí zažádat o uznání kvalifikace pro každý členský stát, kde by chtěli provozovat činnost. Podobně tomu tak je i pro občany EU, i přestože kvalifikaci získali v UK. Uznání kvalifikace se provádí na základě vnitrostátních pravidel uznávání kvalifikací vůči občanům třetích zemí, a to pro každou zemi zvlášť. Dohoda připouští možnost budoucího mechanismu vzájemného uznávání kvalifikací. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Přístupnost subjektů na trh bude závislá na způsobu poskytování služby do dané země. Dělí se na módy dle smlouvy GATS a jsou následující (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021):

- 1 GATS – přeshraniční, z domovské země poskytovatele (např. internet),
- 2 GATS – dodávána spotřebiteli v zemi dodavatele,
- 3 GATS – dodání služby založením místního podniku založeným zahraničním poskytovatelem služeb,
- 4 GATS – přesunem fyzické osoby do jiné země a poskytování služeb v jiné zemi.

V praxi bude možnost investování či poskytování služeb záviset na konkrétních výhradách, které mohou být stanoveny v budoucnu stranami těžké dohody. I tak se strany rozhodly začlenit do Dohody tzv. doložku nejvyšších výhod, která přislíbujíc příznivější zacházení v oblasti služeb a investic. Dohoda také ustanovuje „podmínku přezkumu“, povzbuzující strany dohody vylepšovat podmínky pro obchod se službami a investiční vztahy (s výjimkou oblasti finančních služeb). (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Pro mód 4 GATS nabízí Dohoda usnadněné podmínky převodu zaměstnanců společností, která mají sídla v různých zemích dohody. Tato výhoda znamená, že společnosti mohou jednodušeji přesouvat zaměstnance v propojených společnostech, aniž by byly zatíženy vyřizováním víz nebo jiných potřebných dokumentů. Tento režim je omezený na maximální dobu trvání převodů tři let. Občanům z UK je tímto umožněn snadnější pohyb mezi členskými státy EU. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Další usnadnění pohybu se týká „smluvních dodavatelů služeb“ nebo „nezávislých odborníků“ k poskytování služeb za určitých podmínek a obchodních návštěvníků neposkytující služby (povolený krátkodobý vstup). (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

Dohoda pokrývá tato odvětví: profesní, obchodní, doručovací, finančních, telekomunikační, služeb v oblasti počítačů, služeb ve výzkumu a vývoji, většinu dopravních služeb a ekologické služby. Dále se vztahuje na investice v odvětví výroby, zemědělství, rybolov, lesnictví, energetika a další průmyslová odvětví primárního sektoru. Mezi výjimky zejména veřejné služby, služby obecného zájmu, některé dopravní služby, stejně jako audiovizuální služby. V oblasti finančních služeb si strany vyhrazují právo, přijmout či zachovat potřebná opatření, která by měla zajistit finanční stabilitu a integritu finančních trhů. Tato výjimka je nazývána tzv. „výjimkou pro omezující opatření“. (Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021)

4.4 Rybolov

Smluvní strany se dohodly, že budou společně spravovat přes sto rybích populací ve vodách Spojeného království a Evropské unie. Lodě Evropské unie budou mít nadále přístup do vod Spojeného království, po dobu tzv. přechodného období, které bude trvat 5,5 let s tím, že se bude postupně snižovat kvóta EU ve vodách Spojeného království. (EU-UK Trade and Cooperation Agreement s. 5, 2020)

V Dohodě o obchodu a spolupráci, byla dosažena dohoda, která se týká vedení vzájemných konzultací o správě vodního bohatství a udržení zdravého vývoje zdrojů vodního bohatství¹. (EU-UK Trade and Cooperation Agreement s. 5, 2020)

4.5 Shrnutí uzavřených dohod

Obecně vzato lze říci, že smluvní strany uzavřely vzájemně výhodné dohody, které nepoškozují smluvní strany či je poškozují pouze minimálně. Dohody týkající se Brexitu, byly náročnou právní aktivitou jak pro jednatele EU, tak i pro jednatele Spojeného království. Určité prvky Dohody o obchodu a spolupráci jsou v případě potřeby otevřeny

¹ Zahnuje ochranu vodního života a jeho prostředí.

optimalizaci, záležející na tom, jak se Dohoda osvědčí v praxi. Pro podnikatele je pravděpodobně největším úskalím (z dohod plynoucí), opatření potřebných dokumentů a homologací pro dané trhy.

5 Analýza zahraničního obchodu

Posláním analýzy zahraničního obchodu je rozebrání složek zahraničního obchodu a následně za pomoci výsledků analýzy učinit informovaný odhad o vývoji zahraničního obchodu po Brexitu.

Nejdříve bude analyzován rok 2020, neboť v tomto roce proběhlo mnoho událostí, které „zahýbaly“ Evropou a celým světem. Poté se rozebere zahraniční obchod České republiky se Spojeným královstvím, kde bude podrobně analyzována jeho charakteristika, komoditní struktura a vývoj. Následuje rozbor obchodu Evropské unie a Spojeného království, kde budou učiněny podobné kroky jako v rámci ČR.

Analýza bude omezena pouze na obrat zahraničního obchodu a vývoz ČR a EU do Velké Británie, dovoz bude kvůli časovému nedostatku vynechán.

Výsledky z této analýzy a prvky z kapitoly o dohodách budou sloučeny, a následně se z nich učiní odhad, který bude v následující kapitole.

5.1 Přejídný rok 2020 a efekt pandemie COVID-19

Rok 2020 je znám jako rok, ve kterém se celosvětově rozšířila nákaza SARS-CoV-2, tato událost se obecně nazývá pandemie. Pandemie SARS-CoV-2, která se také nazývá pandemií COVID-19, není jedinou dějinnou událostí, která negativně ovlivnila zahraniční obchod států, avšak je z nich nejvýznamnější. Mezi další události, které mohly negativně ovlivnit zahraniční obchod, byly například nepokoje ve Spojených státech, protesty v Bělorusku za spravedlivé volby, volba prezidenta USA, napětí mezi Íránem a USA (nebezpečí 3. světové války), napětí mezi Čínou a Indií a další. (Lindsay, 2020)

Smyslem zkoumání působnosti této pandemie je zvažování, zda by měla být data za rok 2020 vyňata z konečného projektování trendu jakožto nepravdělná složka, neboť je to právě pandemie COVID-19, která by mohla zkreslovat čistý efekt Brexitu, a proto je dobré vzít tento faktor na vědomí a otestovat, v jakém rozsahu se COVID-19 projevil na zahraničním obchodě.

Jednou z možných metod zjištění působnosti nového prvku je porovnání změn ukazatelů za dané období, pokud ukazatel za daný stát bude procházet podobným trendem jako státy ostatní a zároveň se mezi změnami prokážou malé rozdíly, dá se předpokládat, že na vybrané státy působí nějaký prvek, který má podobný dopad na tento zkoumaný ukazatel. V tomto případě se jedná o pandemii COVID-19 a její následky na zahraniční obchod. Jelikož v roce 2020 působilo na zahraniční obchod EU více faktorů než pouze pandemie COVID-19, dá se předpokládat, že výsledek nebude velmi čistý a bude se lišit dle regionů a promyšlenosti opatření vlád daných států. Navzdory tomu je dobré vzít v potaz jednu z hlavní vlastností faktoru COVID-19 (oproti všem ostatním událostem) a to právě to, že zasáhla celý svět. Tato vlastnost vede k předpokladu, že pokud se prokáže podobnost průměrů v mezinárodním měřítku, lze pomocí této podobnosti nejenom stanovit skutečnost přítomnosti tohoto trendu, ale zároveň i jeho hrubý efekt na zahraniční obchod.

V následující Tabulce č. 6 je zobrazen obrat zahraničního obchodu států EU-27 a Velké Británie za období 2017 – 2020 se všemi státy světa. Vedle absolutních hodnot obratu je zobrazen vývoj obratu za období 2019 a 2020, vyjádřený v procentech. Důvodem tohoto zobrazení je mezistátní porovnání růstu nebo poklesu za dané období, procentuální hodnota má v tomto případě lepší vypovídací hodnotu, neboť opomene absolutní ekonomickou sílu daného státu.

Tabulka 6: Obrat zahraničního obchodu se zbožím EU-27 + Velká Británie

Země	Obrat zahraničního obchodu se zbožím (v mil EUR)				Vývoj obratu v %	
	2017	2018	2019	2020	A (2019)	B (2020)
Belgie	743 176	781 791	781 147	714 396	-0,08	-8,55
Bulharsko	57 993	60 579	63 439	58 564	4,72	-7,69
Česko	305 697	327 718	337 861	316 714	3,10	-6,26
Dánsko	173 002	179 741	186 360	180 243	3,68	-3,28
Estonsko	27 648	30 640	30 501	29 464	-0,45	-3,40
Finsko	122 700	130 813	131 463	117 339	0,50	-10,74
Francie	594 746	624 095	631 296	552 648	1,15	-12,46
Chorvatsko	36 178	38 637	40 504	38 387	4,83	-5,23
Irsko	204 354	231 047	241 503	243 302	4,53	0,74
Itálie	850 616	891 371	904 588	803 529	1,48	-11,17
Kypr	11 054	13 418	11 230	10 211	-16,30	-9,08
Litva	27 507	30 400	30 976	30 172	1,90	-2,59
Lotyšsko	54 927	59 214	61 573	57 586	3,98	-6,47
Lucembursko	34 247	34 346	36 326	30 383	5,76	-16,36
Maďarsko	195 910	207 833	218 305	205 997	5,04	-5,64
Malta	7 836	8 439	8 998	6 933	6,63	-22,96
Německo	2 311 599	2 408 164	2 432 567	2 232 014	1,01	-8,24
Nizozemsko	1 085 460	1 162 427	1 200 947	1 112 142	3,31	-7,39
Polsko	414 206	451 010	475 169	461 656	5,36	-2,84
Portugalsko	124 707	133 289	139 880	121 649	4,94	-13,03
Rakousko	304 333	320 436	324 597	298 256	1,30	-8,12
Rumunsko	138 183	150 253	154 918	142 253	3,10	-8,18
Řecko	76 219	87 592	89 704	79 479	2,41	-11,40
Slovensko	145 982	157 864	160 369	148 878	1,59	-7,17
Slovinsko	65 924	73 226	79 466	76 041	8,52	-4,31
Španělsko	594 746	624 095	631 296	552 648	1,15	-12,46
Švédsko	271 833	285 041	285 427	267 221	0,14	-6,38
Obrat zahraničního obchodu se zbožím (v mil GBP) ¹						
V. Británie	807 801	839 107	876 711	736 728	4,48	-15,97

Zdroj: vlastní zpracování z databáze Eurostat a databáze Britského národního statistického úřadu

Z tabulky lze vidět, že rok 2020 bylo obdobím, kdy obrat těchto zemí začal klesat. Hodnoty tabulky jsou rostoucí až do roku 2020, kdy nastal náhlý pokles. Snížený celkový obrat vykazuje omezení pohybu zboží (ať už vývozu či dovozu) přes hranice daných států. Toto omezení je právě přisuzováno opatřením vlád daných států, vůči šíření viru SARS-CoV-2.

Obecně vzato lze z Tabulky č. 6 vidět, že rok 2020 nejlépe prodělaly státy Irsko (0,74 %), Litva (-2,59 %) a Polsko (-2,84 %). Irsko dokonce zaznamenalo kladný nárůst obratu zahraničního obchodu se zbožím, což je velice zajímavé. Nejhůře na tom byly státy Malta (-22,96 %), Lucembursko (-16,36 %) a Velká Británie (UK, -15,97 %). Pro všechny

¹ Roku 2020 Velká Británie již nebyla povinna odesílat data do databáze Eurostat. Z důvodů návaznosti časové řady byla data za VB doplněna ze zdroje jiného, a to z Britského úřadu pro národní statistiky.

analyzované státy, kromě Irska, byl rok 2020 zhoršením obratu zahraničního obchodu se zbožím. Je dobré připomenout, že zhoršení obratu nutně nepředstavuje zhoršení obchodní bilance, ale pouze snížený pohyb zboží přes hranice, ukazatel tedy nebere v potaz skutečnou výkonost zahraničního obchodu daného států (převis vývozu nad dovozem). Tento snížený pohyb zboží je právě dobrým ukazatelem pro vyjádření restriktivního efektu vládních opatření proti COVID-19, tato opatření se pak nemusí projevovat přímo, jako například přímými zákazy vývozu a dovozu (což by bylo velice nemoudré), ale i zavedením karantén na zaměstnance výrobních závodů, nemocí zaměstnanců, záměrným omezením výroby, zavedením kontrol nebo samotným snížením poptávky po zboží (nižší výroba a odbyt).

Ukazatel, který bude použit k měření vzdálenosti změn mezi roky je diference. Obecně se diference počítají rozdílem absolutních hodnot, výsledky poté představují o kolik se změnila hodnota ukazatele oproti roku předchozímu. Kdyby se však v tomto případě diference počítala z absolutních hodnot časové řady v Tabulce č. 6, tak by výsledky nebyly porovnatelné s ostatními subjekty v tabulce, neboť by nebraly v potaz ekonomickou sílu daného státu (vyšly by obrovské rozdíly mezi výsledky). Z toho důvodu jsou diference v Tabulce č. 7 počítány z procentuálních změn mezi roky 2019 a 2020. Výsledná hodnota poté představuje jakousi fiktivní procentuální hodnotu značící rozsah mezi změnou A a změnou B. Ukazatel nám takto reálně ukáže, o kolik procent se povedlo danému státu překonat hodnotu ukazatele roku předchozího. Obecně vzato bude platit, že čím je diference větší, tím lépe se danému státu povedlo překonat hodnotu ukazatele roku předchozího, tedy pozitivní diference představuje zlepšení ukazatele a negativní zhoršení ukazatele (0 je konstantní). Diference jsou vyjádřeny v Tabulce č. 7.

Tabulka 7: Tabulka diferencí pro EU27 a UK pro rok 2020

Země	Diference změny 2019-2020
Belgie	-8,4628
Bulharsko	-12,4056
Česko	-9,3543
Dánsko	-6,9649
Estonsko	-2,9492
Finsko	-11,2410
Francie	-13,6119
Chorvatsko	-10,0578
Irsko	-3,7808
Itálie	-12,6547
Kypr	7,2285
Litva	-4,4916
Lotyšsko	-10,4580
Lucembursko	-22,1230
Maďarsko	-10,6767
Malta	-29,5878
Německo	-9,2579
Nizozemsko	-10,7084
Polsko	-8,2008
Portugalsko	-17,9776
Rakousko	-9,4134
Rumunsko	-11,2799
Řecko	-13,8096
Slovensko	-8,7527
Slovinsko	-12,8310
Španělsko	-13,6119
Švédsko	-6,5142
V. Británie (UK)	-20,4583

Zdroj: vlastní zpracování

Nejlépe „relativně vylepšil“ ukazatel změny stát Kypr (7,23 %), poté Estonsko (-2,95 %) a Irsko (-3,78 %). Největší propad zaznamenala Malta (-29,59), Lucembursko (-22,12 %) a Velká Británie (-20,49)

Samotné diference jsou však nedostačující charakteristikou souboru, a proto je třeba zjistit více informací o základním souboru, které mají přídavnou vypovídající hodnotu. Pro získání těchto informací se vypočtou charakteristiky aritmetického průměru a směrodatné odchylky. Tyto charakteristiky jsou obsaženy v následující Tabulce č. 8.

Tabulka 8: Vybrané charakteristiky z tabulky o zahraničním obchodu se zbožím EU27 + VB

Charakteristika	Tempo růstu A (2019)	Tempo růstu B (2020)
Aritmetický průměr	2,42	-8,45
Směrodatná odchylka ²	4,21	4,85
Rozptyl	17,7	23,54

Zdroj: vlastní zpracování pomocí STATGRAPHICS Centurion 18

Z předchozí tabulky vyplývá, že se oproti roku 2019 značně snížil aritmetický průměr a to o 10,87 %, samotné snížení však nemusí záviset na pouze na pandemii COVID-19, a tak se zde mohou podílet i další faktory. Směrodatná odchylka značí průměrné odchýlení od vypočteného průměru pro danou změnu, vypočtené hodnoty odchylek tak vypovídají o chování datové řady. Tato řada se tedy chová tak, že se hodnoty odchylují z průměru u obou stran o 4,21 u změny A a 4,85 u změny B, v průměru se data nevychylují příliš daleko od průměru (řada se chová normálně). Jelikož jsou směrodatné odchylky hodnotově blízko (rozsah 0,64), lze dojít k závěru, že snížení průměru proběhlo v určité rovnoměrnosti hodnot datové řady, tedy posun byl rovnoměrný pro všechny proměnné. V praxi to znamená, že na zkoumané státy dopadl roku 2020 nový činitel (opatření proti šíření nákazy COVID-19), který takto zapůsobil na všechny zkoumané subjekty a negativně ovlivnil zahraniční obchod v této oblasti s tím, že některé subjekty byly ovlivněny více a některé méně, ale nevychylujíc se značně od průměru pro tentýž rok.

Pandemie zpravidla ovlivňují celý svět, pokud je hypotéza o efektu COVID-19 pravdivá, musí být efekt identický nebo alespoň následovat klesající funkci. V následující Tabulce č. 9 je zobrazen obrat sedmi ekonomicky silných států, které byly postižené pandemií COVID-19 a zároveň jsou významnými ekonomikami světa, které mají porovnatelnou ekonomickou sílu s Evropskou unií.

2 Výběrová směrodatná odchylka (výstup ze STATGRAPHICS) byla převedena na prostou pomocí

$[(n-1)/n]^{1/2}$

Tabulka 9: Obrat zahraničního obchodu se zbožím (sedm vybraných států)

Země	Obrat zahraničního obchodu se zbožím (v mld. USD)				Tempo růstu A 2019 (v %)	Tempo růstu B 2020 (v %)
	2017	2018	2019	2020		
USA	3886,36	4203,42	4140,69	3768,17	-1,4924	-8,9966
Rusko	590,18	693,54	674,29	569,09	-2,7756	-15,6016
Brazílie	369,43	420,21	401,96	366,68	-4,3431	-8,7770
Kanada	853,94	910,59	900	796,39	-1,1630	-11,5122
Indie	749,4	839,34	811,24	643,71	-3,3479	-20,6511
Čína	4118	4656,69	4579	4590,56	-1,6684	0,2525
Japonsko	1371,5	1486,96	1428,96	1270,69	-3,9006	-11,0759

Zdroj: vlastní zpracování z databáze OECD (Trade in goods)

Meziroční tempo růstu kleslo ve všech vyčtených zemích kromě Číny, která za rok 2020 zaznamenala nárůst 0,25 %. Růst obrátu v Číně je pravděpodobně způsoben tím, že Čína čelila viru SARS-CoV-2 v první linii roku 2020 a následkem toho byla následující rok lépe připravena. Číně také pomáhá to, že pravomoc tamní vlády jí dovolila uzavřít nejvíce nakažená střediska nemoci a tím zpomalit šíření nákazy. Dalším prvkem zvýšení čínského obrátu je ten, že Čína je jedním z hlavních exportérů léčiv. (Burki, 2020) (Key Statistics and Trends in International Trade 2020, 2021)

Kromě Číny nejlépe prodělaly rok 2020 tyto státy: Brazílie (-8,78 %) a USA (-9 %). Nejhorší postavení v tabulce mají státy Indie (-20,65 %), Rusko (-15,60) a Kanada (-11,51 %). V následující Tabulce č. 10 jsou zobrazeny difference za roky 2019-2020. Z této tabulky lze zjistit o kolik se liší hodnota ukazatele roční změny obrátu B (2020). Státy Brazílie, Japonsko a Čína zaznamenaly relativně plynulý pokles či růst ukazatele k hodnotě ukazatele předchozího. U těchto zemí by to představovalo určitou normalitu růstu (zvláštní prvek trendu byl nepřítomný nebo měl minimální vliv).

Tabulka 10: Tabulka diferencí pro obrat sedmi vybraných států

Země	Diference 2019-2020
USA	-11,52
Rusko	-16,08
Brazílie	-1,77
Kanada	-11,57
Indie	-14,93
Čína	2,57
Japonsko	-5,20

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 11 obsahuje vybrané charakteristiky vypočtené ze změn růstu obsažené v Tabulce č. 9. V této tabulce je důležité pozorovat aritmetický průměr, neboť z něj právě lze odvodit, zda se zde nachází podobný trend (klesající). Jelikož je ekonomická síla vybraných zemí velmi rozdílná, nebude pro tento test důležité přesná hodnota, nýbrž pouze klesající funkce.

Tabulka 11: Vybrané charakteristiky z tabulky o zahraničním obchodu se zbožím sedm vybraných zemí (v %)

Charakteristika	Změna A (2019)	Změna B (2020)
Aritmetický průměr	-2,67	-10,91
Směrodatná odchylka³	1,16	5,98
Rozptyl	1,35	35,73

Zdroj: vlastní zpracování

Z Tabulky č. 11 vyplývá, že průměr za rok 2019 se rovná -2,67, to je oproti EU nižší o 5,09 %. Průměrně se hodnoty růstu vyčtených zemí roku 2019 liší od průměru o 1,16 %, znamená nízkou rozptýlenost dat (data se příliš neliší od průměru). Rok 2020 byl rokem drastického poklesu obratu těchto zemí, které značí hodnota průměru -10,91 %. Hodnoty dat se průměrně od tohoto průměru liší více, a to o 5,98 %. Vyšší rozptýlenost změn růstu je pravděpodobně zapříčena rozdílnou úrovní zasažení virem SARS-CoV-2 nebo spíše reakcí států na tento virus. Následující Tabulka č. 12 obsahuje porovnání průměrů mezi zkoumanými soubory, porovnání těchto průměrů slouží k uvození závěru o příspěvku COVID-19 na obratu ekonomicky vyspělých zemí roku 2020.

Tabulka 12: Tabulka porovnání průměrů mezi soubory

	Změna A (2019)	Změna B (2020)	Diference 2019-2020
Aritmetický průměr EU+VB (soubor 1)	2,42	-8,45	-10,87
Aritmetický průměr sedm vybraných států (soubor 2)	-2,67	-10,91	-8,24
Vzdálenost průměrů	5,06	2,46	x
Aritmetický průměr ze souboru 1 a 2	-0,125	-9,68	x

Zdroj: vlastní zpracování

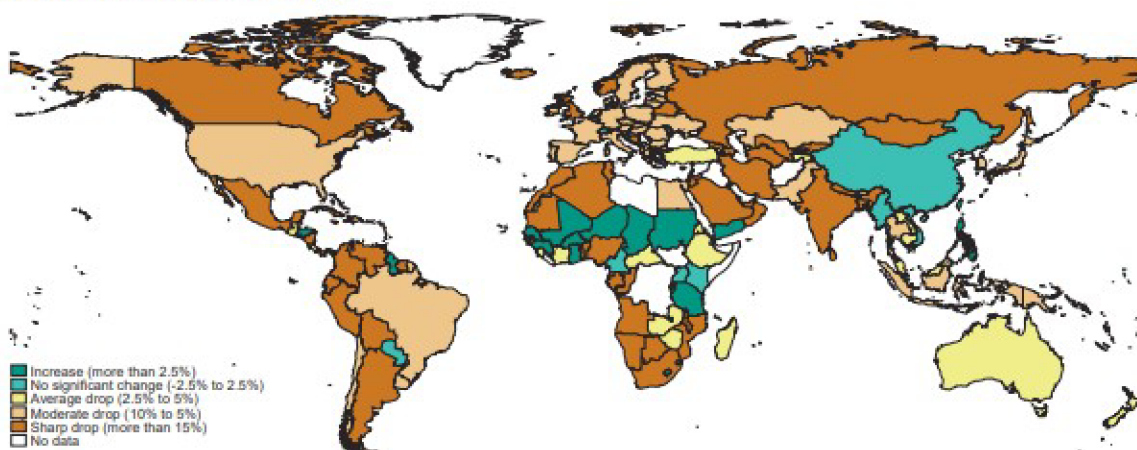
3 Výběrová směrodatná odchylka (výstup ze STATGRAPHICS) byla převedena na prostou pomocí $[(n-1)/n]^{1/2}$

V roce 2020 jsou oba průměry porovnaných souborů klesající, což nelze říci o roku 2019, kde aritmetický průměr EU a VB je rostoucí, navzdory druhému souboru, který je klesající. Za rok 2020 činí vzdálenost průměrů 2,46 %, což značí vyrovnání míry poklesu obrátu, v předchozím období byla tato míra více vzdálená (5,06 %). Diference obou souborů jsou velmi blízké a ukazují, že oba soubory prošly obdobným poklesem s tím, že pro EU byla tato změna tvrdší o 2,63 %.

Porovnáním aritmetických průměrů bylo zjištěno, že průměry zkoumaných souborů jsou velmi blízké jak směrově, tak i hodnotově. Toto vede k názoru, že propad zahraničního obchodu pro rok 2020 byl způsoben převážně pandemií SARS-CoV-2. Tento pohled také sdílí mezinárodní organizace UNCTAD v publikaci Klíčové statistiky a trendy v mezinárodním obchodě za rok 2020. (Key Statistics and Trends in International Trade 2020 s. 1, 2021)

Další částí je určení hrubého efektu pandemie COVID-19. Hrubý efekt COVID-19 na zahraniční obchod je obtížné stanovit, v první řadě kvůli rozdílné době rozšíření nákazy v daném státě a ve druhé řadě kvůli rozdílné reakci vlád na již zmíněnou nákazu. Pod tímto odstavcem je tato realita zobrazena na Obrázku č. 1, kde je vyobrazena změna trendů v zahraničním obchodě.

Trade trends across the world

Source: UNCTAD calculations based on national statistics. Changes are year-over-year of imports plus exports. The European Union is averaged across all European Union countries and excludes intra-European Union trade.

Obrázek 1: Obchodní trend (svět)

Zdroj: UNCTAD (Key statistics and trends in international trade 2020)

Jak lze z Obrázku č. 1 vidět, většina států se nachází v tmavě oranžové a světle oranžové barvě, která značí rozsáhlou škálu počínajíc poklesem od 5 % a vedoucí až do prudkého pád přesahující 15 %. Tento rozsah je příliš velký, nelze tedy říci, že obecně pandemie mají určitou zápornou hodnotu, se kterou by se dalo počítat v budoucích předpovědích. Lze však říci, že hrubý efekt pandemie COVID-19 na evropský prostor se nachází kolem hladiny 8 - 10 %, vycházejíc z aritmetického průměru EU a difference EU.

Další zajímavou vlastností pandemie COVID-19 na zahraniční obchod je její průběh, který je charakteristický mírným poklesem na počátku nákazy (pro většinu států to představovalo 1. čtvrtletí), poté přechází do vrcholné fáze, kdy následuje prudký pokles a dosahuje svého maxima (pro většinu států to bylo 2. čtvrtletí) a po vrcholné fázi nastává fáze stabilizace, kdy se situace zlepšuje, jak lze vidět z Tabulky č. 13. Čína si tímto procesem prošla první, a tak do roku 2021 vstoupila s růstem zahraničního obchodu. Tento poznatek vede k závěru, že se situace bude stabilizovat právě v roce 2021 pro většinu států. (Key Statistics and Trends in International Trade 2020 s. 2, 2021)

Tabulka 13: Vývozní a dovozní trendy silných ekonomik světa v % (leden - září 2020)

Dovoz	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září
Brazílie	-1	5	11	-15	-11	-20	-35	-29	-25
Čína	-7	-10	-1	-14	-17	3	-1	-2	13
EU	-3	-7	-12	-26	-28	-12	-15	-10	-2
Indie	0	4	-28	-60	-48	-48	-30	-26	-20
Japonsko	-5	-13	-1	-3	-14	-14	-21	-21	-14
Jižní Korea	-5	1	0	-16	-11	-11	-12	-16	1
Rusko	4	2	-2	-20	-4	-4	-13	-11	-3
JAR	-3	-4	-17	-38	-43	-43	-39	-31	-15
USA	-4	-4	-7	-21	-13	-13	-8	-5	0
Vývoz	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září
Brazílie	-19	-1	5	-9	-15	-5	-3	-11	-10
Čína	-22	-10	-7	3	-3	1	7	9	10
EU	-2	-3	-8	-31	-32	-9	-10	-9	3
Indie	-1	4	-34	-61	-35	-12	-10	-13	4
Japonsko	-4	0	-8	-19	-27	-25	-18	-15	-3
Jižní Korea	-7	4	-2	-26	-24	-11	-7	-10	7
Rusko	-2	-18	-20	-33	-36	-26	-28	-32	-14
JAR	10	6	-1	-61	-28	-6	-14	-3	10
USA	0	2	-9	-29	-36	-24	-15	-15	-9

Zdroj: UNCTAD

Na závěr lze o roku 2020 konstatovat, že pokles obrátu zahraničního obchodu je pouze nahodilou složkou této časové řady. S ohledem na výše uvedené skutečnosti tak lze předpokládat, že pokles nebude pokračovat a zahraniční obchod vzroste v dalších letech.

5.2 Analýza zahraničního obchodu ČR - UK

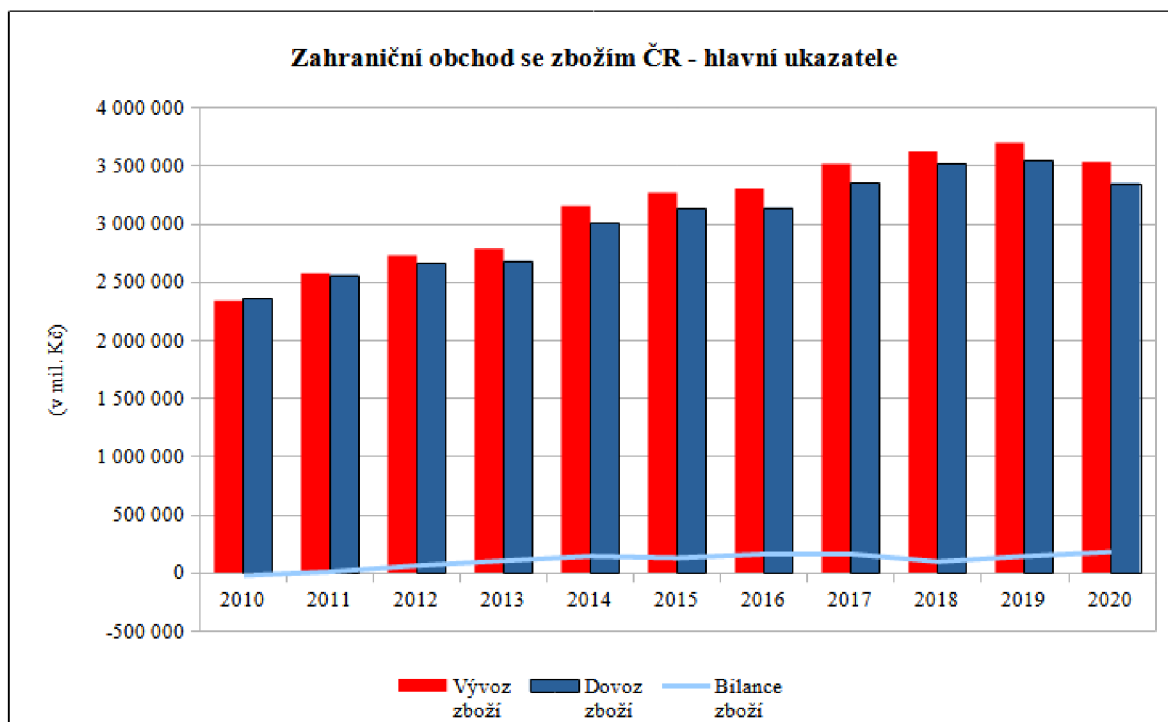
Podkapitola analýza zahraničního obchodu ČR – UK se zabývá rozbořem kritických částí zahraničního obchodu mezi těmito zeměmi. V této kapitole je důležité hledání odvětví zahraničního obchodu, která by mohla být poškozena následky Brexitu. Tato podkapitola se nebude zaměřovat na celý zahraniční obchod Spojeného království, ale pouze na části týkající se České republiky a naopak.

Nejdříve je směřodátne se zaměřit na celkové trendy týkající se obchodu těchto zemí. Trendová analýza již započala v předchozí podkapitole o efektu pandemie COVID-19 na zahraniční obchod, kde byl definován trend pro rok 2020. Na výsledky tohoto pozorování bude navázáno a bude utvořen ucelený trend zahraničního obchodu se zbožím mezi ČR a UK. Bude zde zhodnocena přínosnost obchodního vztahu ČR – UK pro českou ekonomiku. Trend se tak nakonec ucelí pomocí funkce, vytvořené pomocí modelovací funkce „Forecast“ programu STATGRAPHICS CENTURION.

Dále zde bude rozebrána komoditní struktura tohoto obchodního vztahu a praktické problémy exportérů v pobrexitovém období. V komoditní struktuře se budou hledat odvětví, která byla zasažena Dohodou

5.2.1 Analýza obchodu se zbožím ČR - UK

V následujícím Obrázku č. 2 je zobrazen graf trendu růstu zahraničního obchodu České republiky. V grafu je vyznačen celkový vývoz zboží ČR červenou barvou a celkový dovoz zboží barvou tmavě modrou. Balance, která značí rozdíl mezi ukazateli vývozu a dovozu, je vyznačena barvou světle modrou. Graf vypovídá o celkové výkonnosti zahraničního obchodu České republiky.

Obrázek 2: Graf zahraničního obchodu se zbožím ČR
Zdroj: vlastní zpracování z veřejné databáze ČSÚ

Vyjádření přesných hodnot z Obrázku č. 2 obsahuje následující Tabulka č. 14.

Tabulka 14: Zahraniční obchod se zbožím - hlavní ukazatele ČR

	Absolutně (v mil. Kč)		
	Vývoz zboží	Dovoz zboží	Bilance zboží
2010	2 334 841	2 355 420	-20 579
2011	2 570 941	2 558 964	11 977
2012	2 725 843	2 661 432	64 410
2013	2 786 230	2 679 711	106 518
2014	3 149 198	3 003 189	146 009
2015	3 262 971	3 131 994	130 977
2016	3 299 106	3 135 452	163 654
2017	3 512 897	3 349 431	163 466
2018	3 616 240	3 517 774	98 466
2019	3 691 763	3 546 068	145 695
2020	3 528 934	3 346 536	182 398

Zdroj: veřejná databáze ČSÚ

Z Obrázku č. 2 vyplývá, že zahraniční obchod ČR se vyznačuje kladnou obchodní bilancí (světle modrá čára), tzn., že vývozy převážně v tomto sledovaném období převyšují hodnotu dovozů. Síla převisu vývozů nad dovozy je vyjádřena v následující Tabulce č. 15

pomocí ukazatele průměrného tempa růstu vývozu, které je větší než průměrné tempo dovozu (o 0,64 %). Rozdíl sice není příliš veliký, ale i tak to značí kladný průběh zahraničního obchodu ČR. Zdrojem dat k výpočtu Tabulky č. 15 byla Tabulka č. 14.

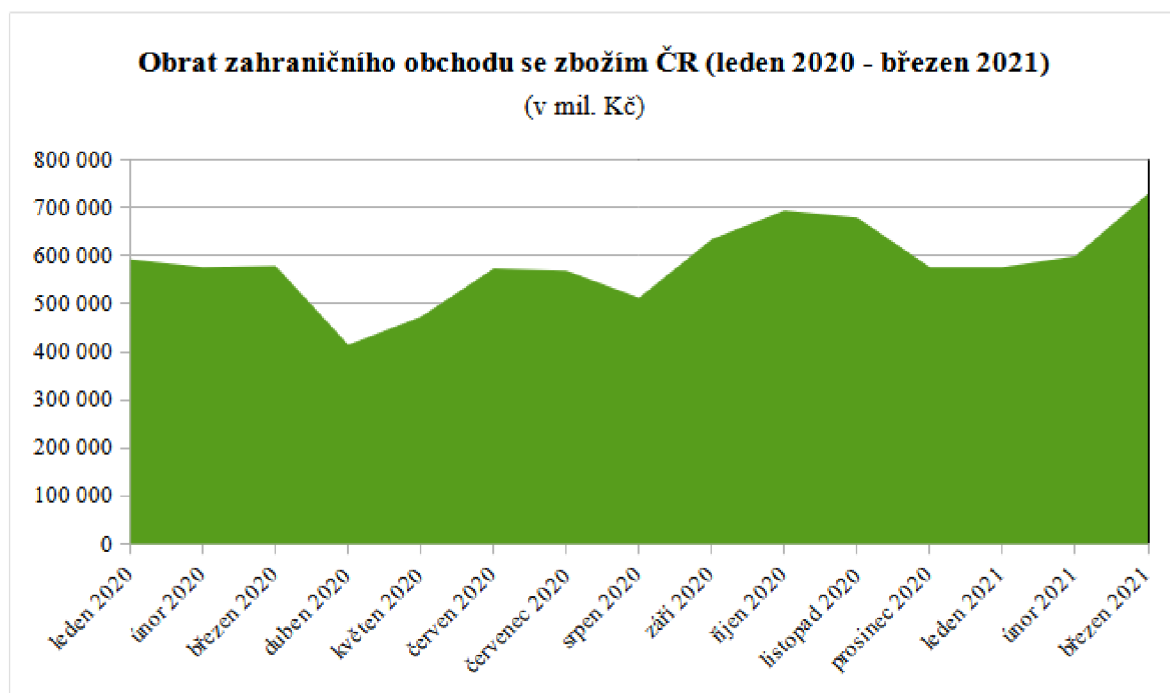
Tabulka 15: Meziroční index - tempo růstu zahraničního obchodu se zbožím ČR

	Meziroční index (%)	
	Meziroční index vývozu	Meziroční index dovozu
2010	-	-
2011	110,11	108,64
2012	106,03	104,00
2013	102,22	100,69
2014	113,02	112,07
2015	103,61	104,29
2016	101,11	100,11
2017	106,48	106,82
2018	102,94	105,03
2019	102,09	100,80
2020	95,59	94,37
Průměrné tempo růstu ⁴	104,22 (4,22 %)	103,57 (3,57 %)

Zdroj: vlastní zpracování

Další pozorování se vztahuje k roku 2020 a jedná se o sklon k obnovení obratu zahraničního obchodu. Jak lze vidět z následujícího Obrázku č. 3, největší propad nastal během dubna 2020, neboť situace kolem pandemie byla v tomto čase zcela nová (alespoň pro ČR). Vládní opatření proti COVID-19 a mezinárodní obchodní vztahy v tomto období ještě nebyly optimalizovány, ale poté se situace zlepšila a následně nastal zpětný vzestup a stabilizace situace s menšími propady během letních prázdnin a vánoc, avšak ne tak objemných jako během dubna. Lze tedy předpokládat, že pandemie COVID-19 bude ztrácet své sevření nad zahraničním obchodem, v dalších měsících a letech.

⁴ Geometrický průměr kalkulovaný z tabulky č. 15 v LibreOffice Calc.

Obrázek 3: Obrat zahraničního obchodu se zbožím ČR (leden 2020 - březen 2021)

Zdroj: vlastní zpracování z veřejné databáze ČSÚ

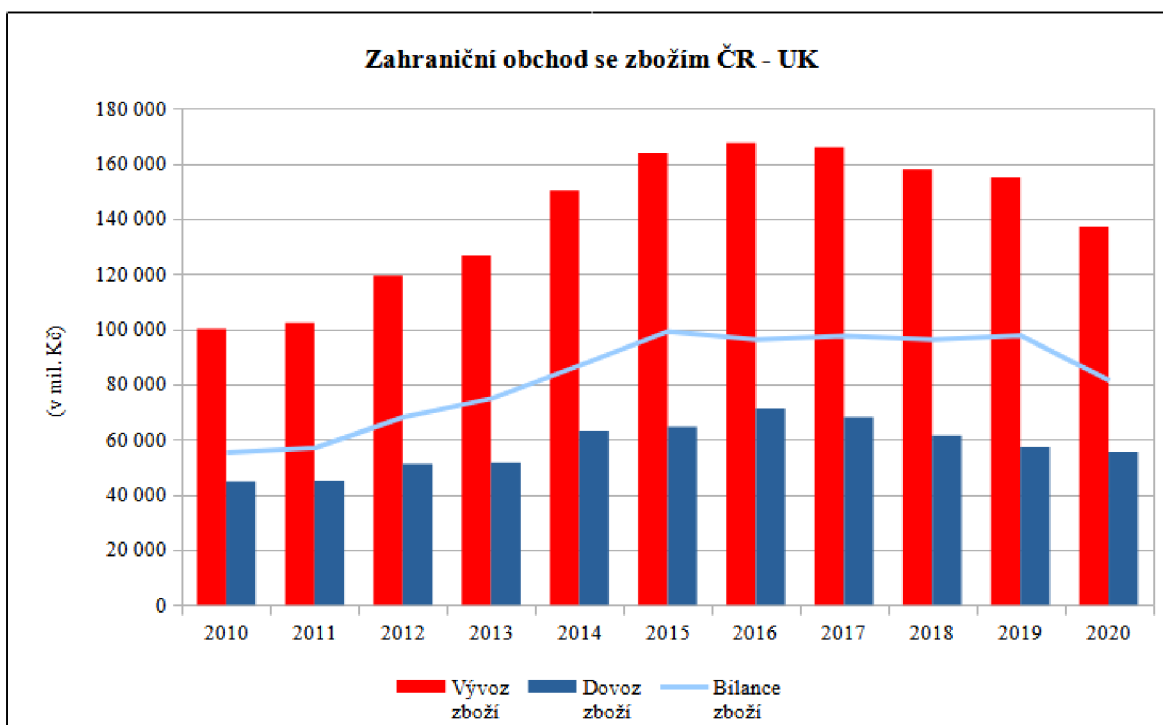
Konkrétní částí, která se přímo týká výzkumné otázky této práce, je zahraniční obchod se zbožím mezi ČR a UK. Data, k téže zmíněnému vztahu, se nacházejí v Tabulce č. 16.

Tabulka 16: Zahraniční obchod se zbožím mezi ČR a UK - časová řada (v mil Kč)

	Obrat zboží	Vývoz zboží	Dovoz zboží	Bilance zboží
2010	144 718	100 078	44 640	55 439
2011	147 320	102 256	45 063	57 193
2012	170 597	119 445	51 152	68 294
2013	178 174	126 602	51 572	75 030
2014	213 295	150 219	63 076	87 142
2015	228 347	163 869	64 478	99 392
2016	238 678	167 515	71 163	96 352
2017	233 856	165 794	68 062	97 732
2018	219 224	157 786	61 439	96 347
2019	212 221	155 010	57 210	97 800
2020	192 455	137 023	55 432	81 592

Zdroj: veřejná databáze ČSÚ

Z Tabulky č. 16 se vytvoří graf zahraničního obchodu se zbožím ČR – UK, který je obsažen v Obrázku č. 4.

Obrázek 4: Graf zahraničního obchodu se zbožím ČR – UK

Zdroj: vlastní zpracování z veřejné databáze ČSÚ

Z grafu v Obrázku č. 4 je pozorován značný převis vývozu nad dovozem. Tento převis vývozu dosahuje až dvojnásobné výšky dovozů. Z tohoto grafu vychází závěr, že Spojené království je velmi významným obchodním partnerem České republiky, protože Česká republika vyváží mnohem více než dováží, a tím podporuje domácí výrobu.

5.2.2 Praktické problémy exportérů

Rokem 2021 započala platnost Dohody a obchodu a spolupráci a s ní přišla nová pravidla obchodu mezi Velkou Británií a Evropskou unií, a ačkoliv je tato dohoda velmi výhodná pro obě strany, tak nová pravidla přinesla nové výzvy, se kterými se musejí vývozci vypořádat. Jiří Rak z agentury CzechTrade poskytl rozhovor pro BusinessInfo.cz, kde o těchto výzvách hovoří. Tato podkapitola bude obsahovat informace z tohoto rozhovoru a pomůže tak přiblížit praktickou problematiku vývozu do Velké Británie.

V kapitole o uzavřených dohodách je zmíněno, že pravděpodobně největším problémem exportérů je zvyknutí si na nový režim mezi Evropskou unií a Velkou Británií. Exportéři si budou muset opatřit potřebnou dokumentaci pokud budou chtít čerpat z výhod plynoucích z Dohody o obchodu a spolupráci.

U zkušených exportérů jako například Škoda Auto a. s. to nepředstavuje problém, tato společnost má navíc o tuto zemi značný zájem a zároveň i úspěšnou obchodní historii. Dá se tak představit, že získání potřebných dokumentů bylo pro Škoda Auto a. s. pouze banální záležitostí. (Jiří Rak (CzechTrade): Brexit přinesl komplikace hlavně pro menší firmy a e-shopy, 2021)

Ovšem to nemusí platit u menších exportérů, kteří začínají s výrobou a nejsou si jisti, zda se jejich produkt usadí na cizím trhu. Ačkoliv získání potřebných dokumentů není obtížným úkonem, lze argumentovat, že je zde jakási psychická bariéra vstupu (i když malá). Začínající výrobci, malé a střední podniky jednoduše řečeno nemají tu jistotu, že se jejich produkt uplatní na britském trhu, a tak se jim nechce vynakládat více úsilí pro trh, který není tak jednoduše přístupný jako jiné trhy v EU (Německo, Slovensko, aj.), jedná se tedy spíše o nevoli, než nemoci vstoupit na britský trh. (Jiří Rak (CzechTrade): Brexit přinesl komplikace hlavně pro menší firmy a e-shopy, 2021)

Skutečným úskalím Brexitu se ukázalo být zdražení dopravy do Velké Británie. Značná část speditérů se rozhodla, že nechtějí řešit problémy s obstaráním dokumentace a tak tyto speditéři stáhli Velkou Británii z dostupných zemí, kam je možné nabízet jejich služby. To mělo za následek snížení konkurence v odvětví a následné zdražení dopravy z důvodu snížení nabídky spedičních služeb. (Jiří Rak (CzechTrade): Brexit přinesl komplikace hlavně pro menší firmy a e-shopy, 2021)

Obchod mezi Velkou Británií a Českou republikou klesl. Pokles se projevil na prodeji automobilů, náhradních dílů a piva. Tento pokles je spíše připisován pandemii COVID-19 než samotnému efektu Brexitu, neboť pandemie negativně ovlivnila poptávku po vozidlech – významné položce obchodu mezi Českou republikou a Spojeným královstvím. (Jiří Rak (CzechTrade): Brexit přinesl komplikace hlavně pro menší firmy a e-shopy, 2021)

5.2.3 Analýza vývozu: komoditní struktura zahraničního obchodu ČR – UK

Cílem této analýzy je rozebrat komoditní strukturu obchodního vztahu České republiky a Spojeného království, a tak poskytnout podklad pro odhad vývoje zahraničního obchodu mezi ČR a UK.

Komoditní struktura vývozu ČR obsahuje sdružené skupiny zboží podle jejich věcné podobnosti. Vybraná zbožová struktura pro tuto analýzu vývozu je CZCPA, vedená Českým statistickým úřadem.

Hlavním bodem zájmu této konkrétní analýzy je vyhledání možných skupin zboží, které by mohly být omezeny následky Brexitu. Avšak jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, největší mezistátní obchodní omezení (cla a množstevních omezení), byly „zakázány“ Dohodou o obchodu a spolupráci. Dá se předpokládat, že na počátku nového vztahu s Velkou Británií budou vývozci neochotní vlézt do „nového prostředí“, ale na druhou stranu se dá předpokládat, že se s časem tato neochota sníží.

Ovšem tento předpoklad platí pouze pro nové vývozce, protože vývozci, kteří mají s Velkou Británií zkušenosti, tedy dováželi tam již v minulosti, nebudou omezovat obchod, který měli ve Velké Británii nastavený.

Tento předpoklad vede k tomu, že jediná změna, která může být pro české vývozce hrozbou, je změna poptávky po českém zboží, ale je velmi nepravděpodobné, že by tato změna měla nastat jako reakce na Brexit.

Zmíněné hypotetické snížení poptávky by bylo spíše zaviněno jinými světovými trendy, například: snížení disponibilního příjmu britského občana nebo snížení poptávky po vozidlech se spalovacími motory. Těchto hypotetických situací je mnoho a jsou tak předmětem představivosti ekonomů a dalších zkoumání vývoje trhu.

Představa o snížení poptávky po určité skupině výrobků je právě viditelná z vývoje vývozu této skupiny v delším časovém období (více jak 1 rok). Pro tuto analýzu bylo vybráno dostatečné období 4 let, ve kterém se zmonitoruje tendence pro tuto skupinu ve Velké Británii. Zdrojová data jsou obsažena v Tabulce č. 17.

Tabulka 17: Komoditní struktura vývozu ČR - UK

Komoditní struktura vývozu do Spojeného království: časová řada	Absolutně (v mil Kč)			
	2017	2018	2019	2020
Zahraniční obchod celkem	165 794	157 786	155 010	137 020
Produkty zemědělství a myslivosti	109	89	88	107
Produkty lesnictví, těžby dřeva	12	13	1	17
Ryby a jiné produkty rybolovu; produkty akvakultury	69	73	70	76
Černé a hnědé uhlí a lignit	0	3	6	6
Ropa a zemní plyn	-	-	-	1
Rudy	0	0	0	0
Ostatní produkty těžby a dobývání nerostných surovin	3	3	3	2
Potravinářské výrobky	3 921	3 719	4 275	3 950
Nápoje	487	403	394	396
Tabákové výrobky	-	-	-	-
Textilie	1 705	1 717	1 644	1 465
Textílie	573	552	894	882
Usně a související výrobky	116	105	125	152
Dřevo; dřevěné, korkové a proutěné výrobky	733	685	763	562
Papír a výrobky z papíru	1 771	2 185	2 711	2 989
Výrobky pro tisk a nahrávání	4	6	14	10
Koks a rafinované ropné produkty	27	90	73	52
Chemické látky a chemické přípravky	2 576	2 738	2 671	2 899
Základní farmaceutické výrobky a přípravky	2 306	1 950	1 739	1 971
Přyzžové a plastové výrobky	7 114	7 274	6 748	5 840
Ostatní nekovové minerály	2 582	2 336	2 388	2 084
Základní kovy	5 097	5 177	6 160	3 436
Kovodělné výrobky, kromě strojů a zařízení	7 836	8 183	8 868	7 603
Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení	21 949	23 705	19 245	20 746
Elektrická zařízení	13 011	14 149	13 756	11 757
Stroje a zařízení j. n.	16 021	15 185	15 728	14 919
Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy	68 058	57 565	55 930	43 177
Ostatní dopravní prostředky a zařízení	3 384	3 361	3 552	3 320
Nábytek	1 182	1 293	1 550	2 128
Ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu	2 897	3 274	3 660	4 602
Elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch	434	527	530	651
Produkty související s odpadními vodami	-	-	-	-
Produkty související s odpadem	335	117	76	93
Produkty související s vydavatelskými činnostmi	529	421	406	340
Produkty pro filmy a videozáznamy	946	886	895	784
Produkty pro architektonické a inženýrské činnosti	0	0	0	0
Ostatní odborné, vědecké a technické produkty	0	-	0	0
Tvůrčí, umělecké a zábavní produkty	7	-	47	0
Produkty pro činnost knihoven archivů a muzeí	0	0	1	0
Produkty pro osobní služby	-	-	-	-

Zdroj: veřejná databáze ČSÚ

Z Tabulky č. 17 je možné vyčíst dvě směrodatné vlastnosti. První jsou nejvýznamnější (nejhodnotnější) položky vývozu. Druhou je jejich vývoj v čase. Pro analýzu bude vybráno pět nejvýznamnějších položek vývozu do Velké Británie a zhodnocen jejich vývoj v čase.

Nejvýznamnější položky českého vývozu do Spojeného království jsou⁵:

5 V odrážkách je vypsána minimální a maximální hodnota s příslušným rokem ve sledovaném období s příslušným komentářem.

1) **Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy**

- MIN: 2020 = 43 177 mil. Kč; MAX: 2017 = 68 058 mil. Kč
- Položka ve sledovaném období zaznamenává nepřerušovaný pokles, počínaje prudkým poklesem (- 16,18 %) od roku 2018 a končí také prudkým poklesem (- 22,80 %), který je pravděpodobně zaviněn krizí COVID-19. Tento pokles naznačuje snížení poptávky po motorových vozidlech ve Velké Británii. Položka motorová vozidla (i v minimální hodnotě) mnohonásobně překonává hodnoty položek ostatních vrcholových položek.

2) **Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení**

- MIN: 2019 = 19 245 mil. Kč; MAX: 2018 = 23 705 mil. Kč
- Položka ve sledovaném období kolísá kolem hodnoty 21 mld. Kč (+-2 mld. Kč). Jako jediná vrcholná položka zaznamenala vzestup v roce 2020 a zároveň po období recese (2019). Věcná podstata položky a situace kolem roku 2020 naznačuje, že kvůli vládním omezením byla zvýšená poptávka po počítačích a podobných zařízeních. Nelze však odvodit závěr o budoucím vývoji, neboť sledované období je příliš krátké na vytvoření trendu.

3) **Stroje a zařízení j. n.**

- MIN: 2020 = 14 919 mil. Kč; MAX: 2017 = 16 021 mil. Kč
- Hodnota položky mírně klesala, kromě roku 2019, kdy byl zaznamenán mírný růst (3,57 %). Nejnižší hodnota položky byla v roce 2020. Stejně jako u počítačů nelze pevně říci, jak bude poptávka ovlivněna, ale kvůli potřebě strojů k obnovení ekonomiky je možné, že položka bude mít vzestup zhruba 4 %⁶.

4) **Elektrická zařízení**

- MIN: 2020 = 11 757 mil. Kč; MAX: 2018 = 14 149 mil. Kč

⁶ Odhad je stanoven empirický, geometrický průměr z meziročního indexu předchozích období by ukázal pokles, který však empiricky nedává smysl.

- Nejvyšší poptávka po elektrických zařízeních byla v roce 2018. V dalších letech tato poptávka klesla o 2,78 % a v roce 2020 klesla o 14,53 %. Tak jako u strojů předpokládáme mírný vzestup okolo 4 %.

5) Kovodělné výrobky, kromě strojů a zařízení

- MIN: 2020 = 7 603 mil. Kč; MAX: 2019 = 8 868 mil. Kč
- Hodnota této položky rostla až do roku 2019, kdy vrcholila. V roce 2020 zaznamenala prudký pokles (-14,26 %). Kvůli rostoucí tendenci položky během celého období a prudkému poklesu v roce 2020 předpokládáme, že tento pokles byl čistě zaviněn pandemií COVID-19. Je tedy možné, že po konci této krize se kovodělné výrobky vrátí k předchozím hodnotám a budou následovat rostoucí trend.

Jak je vidět, každá položka komoditní struktury prochází svým vlastním vývojem, nelze tedy stanovit celkové procento pro všechny položky komoditní struktury. Celá problematika je zkomplikována rokem 2020, rokem, který měl abnormální pokles, kvůli abnormální situaci. K určení směru vývojem zahraničního obchodu by se nejvíce hodil ucelený soubor dat za uplynuté období, který by se porovnal s posledním stabilním rokem (2019). Tento soubor dat v současnosti není přístupný, je tedy nutné zvážit různé alternativy.

Možnou alternativou je porovnání jedné vybrané položky z databáze ČSÚ pohybu zboží přes hranice (PzpH). Pokud bude vybrána jedna skupina zboží a s ní bude porovnán vývoj pohybu zboží ve stabilním období (stejně sledované období), je možné vytvořit obraz rozdílu mezi Velkou Británií v EU a Velkou Británií bez EU.

V databázi pohybu zboží přes hranice budou vybrány tyto parametry (Tabulka č. 18):

Tabulka 18: Vložené parametry PZpH

Období	Leden: daný rok: - květen: daný rok:
Úroveň zobrazení	Harmonizovaný systém (4)
Úroveň výběru	Harmonizovaný systém (2)
Kód zboží	87 – Vozidla motorová, traktory, kola, aj. vozidla
Kód zemí	GB – Velká Británie
Směr obchodu	Vývoz
Měna	CZK

Zdroj: vlastní zpracování

K rozboru byly vybrány následující komodity: motorová vozidla, traktory, kola, aj. vozidla (významné položky českého vývozu). V následující Tabulce č. 19 je zobrazen výstup dat z databáze PZpH se zadanými parametry.

Tabulka 19: Pohyb zboží přes hranice: vývoz do GB; kód zboží 87; meziroční porovnání (leden - květen)

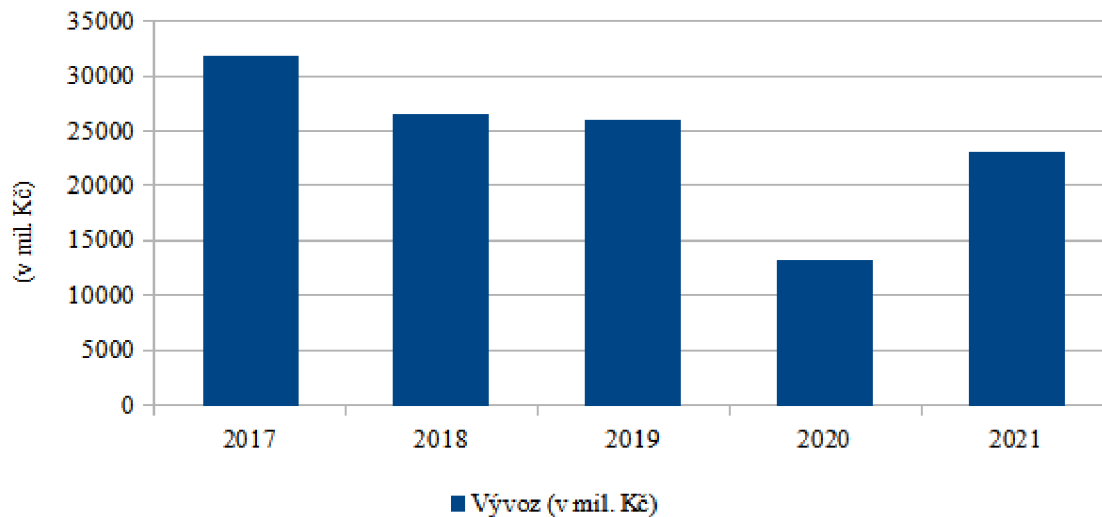
Rok	Vývoz (v mil. Kč)
2017	31 833
2018	26 535
2019	25 962
2020	13 307
2021	23 130

Zdroj: databáze Pohyb zboží přes hranice (ČSÚ)

Přehlednější vývoj (z Tabulky č. 19) bude zobrazen v následujícím grafu (Obrázek č. 5).

Graf PZpH: vývoz do Velké Británie (leden - květen)

Kód zboží: 87 - Motorová vozidla, traktory, kola, aj. vozidla

Obrázek 5: Graf PZpH ČR: vývoz do Velké Británie

Zdroj: vlastní zpracování

V Tabulce č. 19 je porovnání vývozu pro kód zboží 87 v časovém rozmezí leden až květen. Hodnoty v tabulce jsou každý rok nižší oproti roku předchozímu s výjimkou roku 2021, kde je hodnota v období leden – květen vyšší, než v roce 2020. Bez znalostí situace kolem roku 2020 by tato řada působila tak, že Brexit není pro zahraniční obchod záporný, ale kladný. Tento dojem je však mylný, neboť je známo, že propad v roce 2020 byl zaviněn krizí COVID-19, která měla negativní dopad na zahraniční obchod celého světa. Aby bylo porovnání mezi obdobími správné, musí být rok 2020 vynechán a porovnán s posledním stabilním rokem, tedy rokem 2019.

Při porovnání roku 2019 a 2021 je vidět, že hodnota v roce 2021 je skutečně nižší, než v roce 2019 o 2,832 mld. Kč. Jedná se o pokles necelých 11 % (Tabulka č. 21). V této situaci nelze stanovit, zda na snížený stav v roce 2021 měl účinek Brexit, zbytkový dopad COVID-19 nebo přirozený vývoj⁷, protože řada má klesající sklon. V tomto případě se již jedná o situaci, kdy se výsledky trendové analýzy musí očistit (upravit) o empirické zkušenosti.

⁷ Z grafu je vidět, že hodnoty předchozích let (před Brexitem a COVID-19) měly sklon klesat. Tento klesající sklon je způsoben tzv. přirozeným vývojem.

Předpokládejme tedy, že usuzovaný záporný účinek Brexitu je pouze minimální nebo nulový. Dohoda o obchodu a spoluprací splnila svůj účel a ochránila obchodní zájmy vývozců ve Velké Británii, lze tedy logicky předpokládat, že podobně chrání zájmy dovozců z Velké Británie v České republice.

Potřebným prvkem k „očišťení“ hodnot předpovědí (získaných pomocí funkce Forecasting programu STATGRAPHICS), a získání tak cíleného odhadu, je vypočítání korekčního procenta. Korekční procento se stanoví porovnáním vývoje ve sledovaném období leden-květen, v posledních 4 letech. Následně se z výsledků vytvoří geometrický průměr, který bude představovat základ pro korekční procento. Aby tento krok měl smysl, musí být vyjmut extrémní rok 2020.

Budou vytvořeny dvě tabulky: v první tabulce (Tabulce č. 20) budou zobrazeny změny bez vyjmutí roku 2020 a ve druhé tabulce (Tabulce č. 21) bude tento rok vyjmut (ošetření krize v roce 2020 z časové řady), tedy směrodatnou tabulkou bude pouze Tabulka č. 21.

Tabulka 20: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) včetně roku 2020 (ČR - UK)

Rok	2018	2019	2020	2021
Vývoj v % (leden-květen)	-16,64	-2,16	-48,74	73,82
Geometrický průměr	-7,67			

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 21: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) bez roku 2020 (ČR - UK)

Rok	2018	2019	2021
Vývoj v % (leden - květen)	-16,64	-2,16	-10,91
Geometrický průměr	-10,10		

Zdroj: vlastní zpracování

Základem pro určení korekčního procenta bylo stanoveno číslo -10,10 %.

5.3 Analýza zahraničního obchodu EU - UK

Analýza zahraničního obchodu Evropské unie a Spojeného království bude provedena z pohledu Evropské unie a zároveň bude zjednodušena.

Problematika vývozu do Velké Británie byla vysvětlena v předchozí kapitola, není tedy důvod se k ní vracet. Směr této analýzy je přímo zaměřen na podporu vytvoření odhadu.

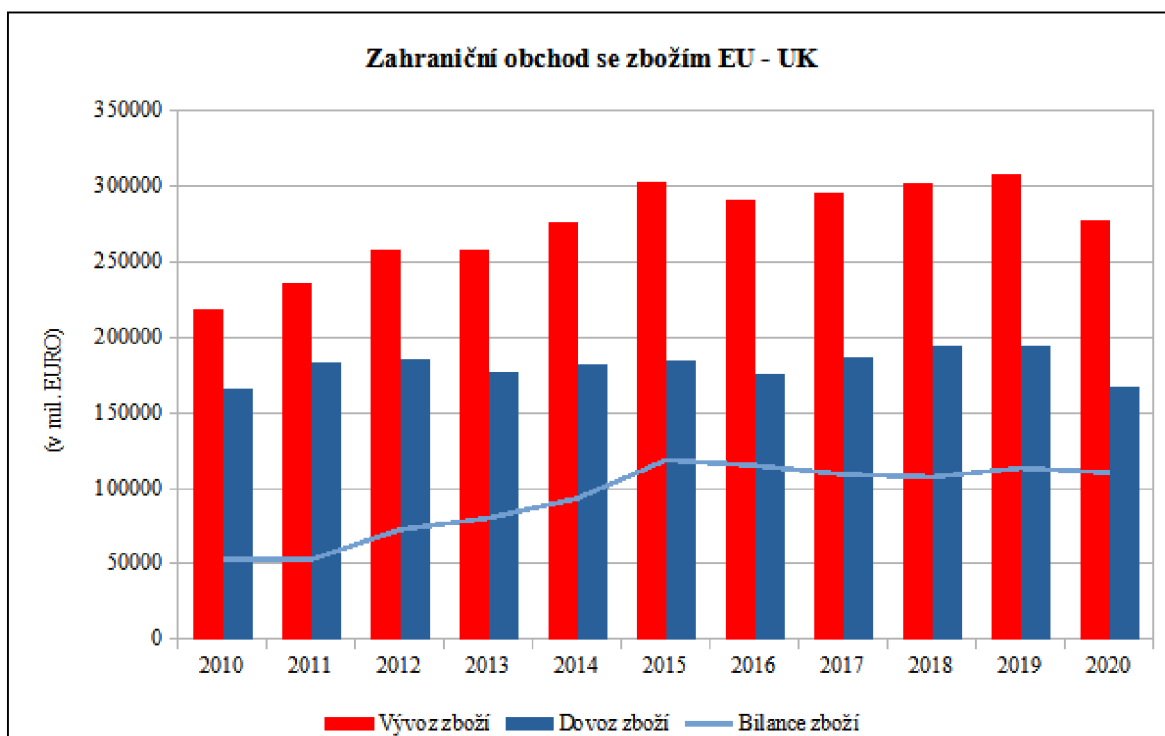
V následující Tabulce č. 22 jsou vyobrazeny ukazatele obratu, vývozu, dovozu a bilance zboží zahraničního obchodu se zbožím Evropské unie a Spojeného království.

Tabulka 22: Zahraniční obchod se zbožím: EU - UK

	Absolutně (v mil. EURO)			
	Obrat zboží	Vývoz zboží	Dovoz zboží	Bilance zboží
2010	384016	218337	165679	52659
2011	418219	235546	182673	52873
2012	442719	257689	185031	72658
2013	434773	257551	177222	80330
2014	457448	275390	182058	93332
2015	487087	302831	184256	118576
2016	466120	290557	175564	114993
2017	481646	295400	186246	109153
2018	495255	301329	193926	107403
2019	502328	307811	194517	113295
2020	445182	277707	167475	110232

Zdroj: databáze Eurostat

O vývoji obchodu mezi Evropskou unií a Velkou Británií lze říct, že Velká Británie z Evropské unie dováží více zboží, než vyváží. Na straně Velké Británie tak vzniká záporná obchodní bilance. Poměry vývozu a dovozu jsou rovněž zpřehledněny v následujícím Obrázku č. 6.

Obrázek 6: Graf zahraničního obchodu se zbožím EU – UK

Zdroj: vlastní zpracování z databáze Eurostat

K rozboru sklonu vývoje vývozu zahraničního obchodu ČR – UK, byla použita určitá produktová skupina, která nesla odpověď na sklon celého vývozu v daném období. V situaci Evropské unie – Spojené království, tak není třeba učinit, protože máme agregátní data (Tabulka č. 23) z databáze Eurostat za dané období, které je k analýze třeba (leden - květen).

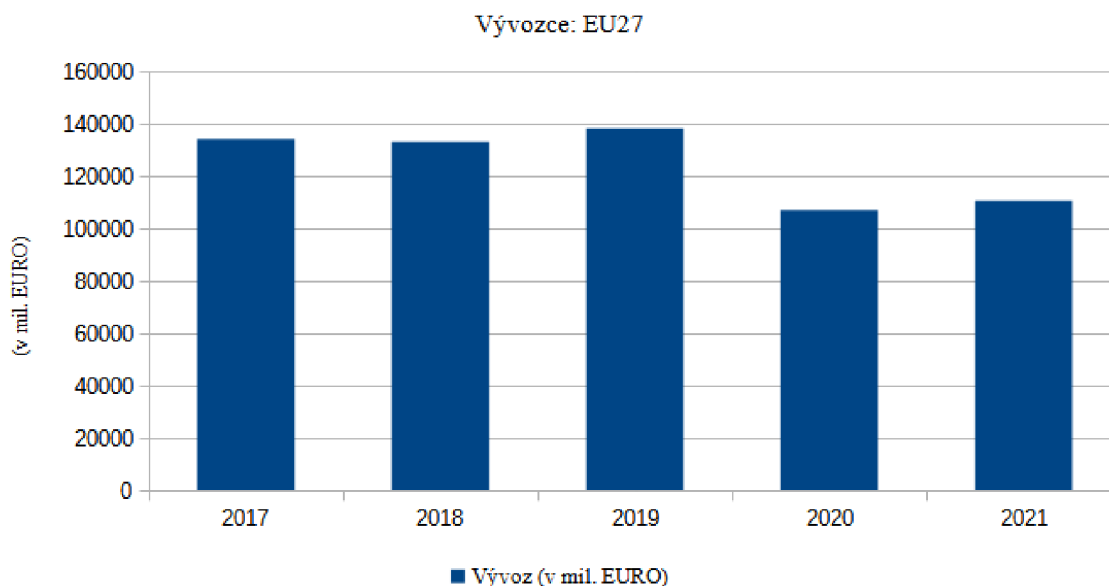
Tabulka 23: Vývoz EU - UK: meziroční porovnání (leden - květen)

Rok	Vývoz (v mil. EURO)
2017	134 194
2018	133 250
2019	138 417
2020	107 121
2021	110 580

Zdroj: databáze Eurostat

Z grafu na Obrázku č. 7 je možno zpozorovat, že obnovení vývozu po roce 2020 je mnohem pomalejší, než v Obrázku č. 5. Pomalejší zotavení je pravděpodobně způsobeno větší produktovou škálou, ze které byl předmětný graf vytvořen.

Graf vývozu do Velké Británie (leden - květen)

Obrázek 7: Graf vývozu EU - UK (leden – květen)

Zdroj: vlastní zpracování

Další částí je vypočítání základu korekčního procenta. Data k rozboru se nacházejí v Tabulce č. 24, která obsahuje rok 2020 a v Tabulce č. 25, pro kterou byl tento rok vyjmut. Důvody byly vysvětleny v předchozí kapitole. Tabulka č. 24 slouží pouze k vyjasnění rozdílů, směrodatná je tak Tabulka č. 25.

Tabulka 24: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) včetně roku 2020

Rok	2018	2019	2020	2021
Vývoj v % (leden - květen)	-0,70	3,88	-22,61	3,23
Geometrický průměr	-4,72			

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 25: Tabulka porovnání vývoje vývozu v období leden-květen (v %) bez roku 2020

Rok	2018	2019	2021
Vývoj v % (leden - květen)	-0,70	3,88	-20,11
Geometrický průměr	-6,25		

Zdroj: vlastní zpracování

Základem pro určení korekčního procenta bylo stanoveno číslo -6,25 %.

6 Odhad vývoje zahraničního obchodu ČR - UK

V této kapitole bude učiněn odhad vývoje zahraničního obchodu, a tak bude uzavřena problematika zahraničního obchodu ČR. Pro zjednodušení a odstranění komplexnosti bude zkoumán pouze **vývoz (export)** z ČR do Spojeného království. Předmětný odhad bude učiněn pomocí kombinace dvou metod.

V první řadě bude vytvořena trendová analýza vývozu do Velké Británie. V této analýze se vytvoří a vybere vhodný typ trendové funkce, která nejlépe vysvětluje chování časové řady. Pomocí zvoleného modelu je možné získat předpovědi (prognózy) dosazením do časové proměnné t ve zvolené trendové funkci. K vytvoření trendové funkce budou použity modelovací funkce programu STATGRAPHICS Centurion.

V druhé řadě se použijí získané údaje z analýzy zahraničního obchodu k očištění trendové funkce o matematickou předpojatost. Trendová funkce totiž nebere v úvahu výkyvy, které mohou v budoucnu nastat, je tedy nutné výsledky předpovědi (forecast) racionálně vysvětlit, popřípadě vyvrátit, proč tomu tak nemůže být. Jedná se tedy o empirické dorovnání hodnot odhadu trendové funkce, protože funkce nedokáže předpovídat lidský faktor.

6.1 Trendová analýza: vývoz ČR - UK

Bude modelován jednorozměrný model, u kterého platí, že:

$$y_t = f(t; \varepsilon_t), Y_t = f(t), t = 1, 2, \dots, n \quad (1)$$

$$y_t = Y_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

t ... časová proměnná

y_t ... reálná hodnota ukazatele v čase t

ε_t ... náhodná složka v čase t

Na základě jednorozměrného modelu bude stanoven tzv. formální (klasický) model, který obsahuje tyto složky:

- T_t ...trendová složka, která představuje dlouhodobou tendenci vývoje hodnot ukazatele v čase,
- S_t ...sezónní složka, která představuje pravidelné odchylky od trendu v rámci jednoho roku,
- C_t ...cyklická složka, která představuje kolísání okolo trendu v důsledku dlouhodobého vývoje (více jak 1 rok),
- ε_t ...náhodná složka, která představuje prvky náhodného charakteru.

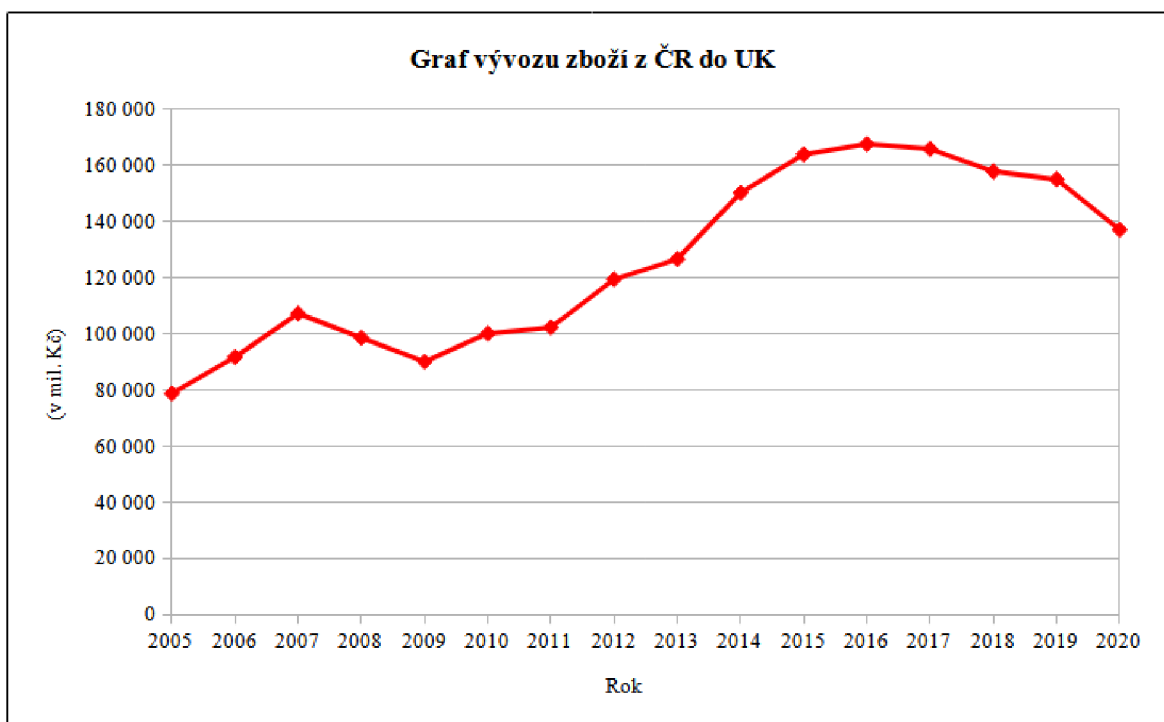
Podle způsobu rozkladu jsou rozlišovány dva typy klasických modelů:

- model aditivní: $y_t = T_t + S_t + C_t + \varepsilon_t$ (3)

- model multiplikativní: $y_t = T_t * S_t * C_t * \varepsilon_t$ (4)

Pro trendovou analýzu v této práci bude použit model aditivní.

Vytvoření trendu předchází grafické znázornění vývoje vývozu zahraničního obchodu. Tento graf se poté použije k odhadnutí typu trendu časové řady dle věcné podobnosti. Graf je zobrazen na Obrázku č. 8 níže.

Obrázek 8: Graf vývozu zboží z ČR do UK

Zdroj: vlastní zpracování z veřejné databáze ČSÚ

Z Obrázku č. 8 se nabízejí dva možní kandidáti pro model trendu. První je **lineární trend** a druhým je **kvadratický trend**.

Předtím, než budou vytvořeny funkce modelů, musí být stanoven předpoklad pro provádění trendové analýzy. Předpoklad modelu trendové analýzy je stanoven takto:

$$S_t = 0; C_t = 0 \Rightarrow Y_t = T_t; y_t = T_t \varepsilon_t \quad (5)$$

$$\text{Pro lineární trend platí, že: } T_t = \alpha_0 + \alpha_1 * t, \quad t = 1, 2, \dots, n. \quad (6)$$

$$\text{Pro kvadratický trend platí: } T_t = \alpha_0 + \alpha_1 * t + \alpha_2 * t^2, \quad t = 1, 2, \dots, n. \quad (7)$$

Kde parametry α_0 , α_1 , α_2 jsou odhadnuty pomocí metody nejmenších čtverců. Metoda nejmenších čtverců zde však nebude demonstrována a místo ní se použije počítač. Parametr α_0 se nazývá *konstanta* a značí počáteční hodnotu trendu (základ vývoje), parametr α_1 se nazývá *směrnice* a představuje průměrný absolutní přírůstek nebo pokles trendu, závislý na časové proměnné t . Kvadratický trend obsahuje třetí parametru (kvadratický), který způsobuje pokrivení trendu.

V následující Tabulce č. 26 se nacházejí zdrojová data, ze kterých se bude trendová analýza utvářet. Jedná se o dobu šestnácti let České republiky v Evropské unii.

Tabulka 26: Časová řada: Vývoz zboží ČR - UK

Rok	Vývoz zboží (v mil. Kč)
2005	78 730
2006	91 752
2007	107 192
2008	98 553
2009	90 127
2010	100 078
2011	102 256
2012	119 445
2013	126 602
2014	150 219
2015	163 869
2016	167 515
2017	165 794
2018	157 786
2019	155 010
2020	137 023

Zdroj: veřejná databáze ČSÚ

Hodnoty této časové řady se vloží do programu STATGRAPHICS, který vrátí trendové funkce pro lineární a kvadratický trend (Tabulka č. 23).

Tabulka 27: Trendová analýza ČR – UK: Porovnání trendů

Typ trendu	Funkce
Lineární trend	$T_t = 77369,8 + 5691,43*t$
Kvadratický trend	$T_t = 64975,3 + 9822,92*t - 243,029*t^2$

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Tabulka č. 28 a Tabulka č. 29 obsahuje hodnoty odhadu trendů, které byly vytvořeny dosazením do t ($t = 1, 2, 3, \dots, n$) do funkcí (trendů) pro dané období. Tabulky porovnání odhadů s historickými hodnotami trendu slouží k vypočítání rozdílu mezi odhady a historickými hodnotami trendu. Platí, že čím je tento rozdíl nižší, tím více trend zobrazuje skutečnost.

Tabulka 28: Tabulka porovnání odhadů s historickými hodnotami trendu: Lineární trend (ČR - UK)

Period	Data	Forecast	Residual
2005,0	78730,0	83061,3	-4331,25
2006,0	91752,0	88752,7	2999,32
2007,0	107192,0	94444,1	12747,9
2008,0	98553,0	100136,0	-1582,52
2009,0	90127,0	105827,0	-15699,9
2010,0	100078,0	111518,0	-11440,4
2011,0	102256,0	117210,0	-14953,8
2012,0	119445,0	122901,0	-3456,23
2013,0	126602,0	128593,0	-1990,65
2014,0	150219,0	134284,0	15934,9
2015,0	163869,0	139976,0	23893,5
2016,0	167515,0	145667,0	21848,1
2017,0	165794,0	151358,0	14435,6
2018,0	157786,0	157050,0	736,225
2019,0	155010,0	162741,0	-7731,2
2020,0	137023,0	168433,0	-31409,6

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Tabulka 29: Tabulka porovnání odhadů s historickými hodnotami trendu: Kvadratický trend (ČR - UK)

Period	Data	Forecast	Residual
2005,0	78730,0	74555,2	4174,77
2006,0	91752,0	83649,1	8102,94
2007,0	107192,0	92256,8	14935,2
2008,0	98553,0	100379,0	-1825,55
2009,0	90127,0	108014,0	-17887,2
2010,0	100078,0	115164,0	-15085,8
2011,0	102256,0	121827,0	-19571,4
2012,0	119445,0	128005,0	-8559,84
2013,0	126602,0	133696,0	-7094,26
2014,0	150219,0	138902,0	11317,4
2015,0	163869,0	143621,0	20248,1
2016,0	167515,0	147854,0	19660,8
2017,0	165794,0	151601,0	14192,6
2018,0	157786,0	154863,0	2923,49
2019,0	155010,0	157638,0	-2627,59
2020,0	137023,0	159927,0	-22903,6

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Tabulky č. 28 a č. 29 nedokáží přesně podat informaci o celkové vhodnosti trendu, ale pouze o určitém období v čase. K vyhodnocení celkové vhodnosti trendu se využívá řada možných statistik, v této práci bude využita statistika průměrné absolutní chyby odhadu – MAE (mean absolute error). Pro MAE platí, že nižší hodnota MAE představuje nižší celkovou chybovost trendu. Trend s nižší chybovostí je vhodnější, porovnání MAE obsahuje Tabulka č. 30.

Tabulka 30: Trendová analýza ČR – UK: Tabulka MAE

Trend	MAE
Lineární	11574,4
Kvadratický	11944,4

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

V porovnání průměrné absolutní chyby odhadu (MAE) z Tabulky č. 30, je méně chybový trend lineární. Lineární trend je vhodnější, ačkoliv relativní rozdíl mezi chybovostí testovaných trendů je malý (370 mil. Kč).

Další část trendové analýzy je otestování statistické významnosti parametrů trendu. Statistická významnost bude posouzena pomocí ukazatele P-value při hladině významnosti 5 %. Testovaný parametr je statisticky významný za předpokladu, že výsledná hodnota P-value je menší než 5 % (0,05).

Tabulka č. 31 obsahuje porovnání výsledků P-value pro test parametrů lineárního a kvadratického trendu. V prvním sloupci je název parametru, ve druhém je daná hodnota parametru, třetí obsahuje standardní chybu a poslední obsahuje P-value.

Tabulka 31: Trendová analýza ČR - UK: test parametrů

Parametr	Odhad	Standardní chyba	P-value
Lineární trend = 77369,8 + 5691,43*t			
Konstanta	77369,8	8132,6	0,000000
Směrnice	5691,43	841,054	0,000009
Kvadratický trend = 64975,3 + 9822,92*t – 243,029*t²			
Konstanta	64975,3	13046,6	0,000252
Směrnice	9822,99	3532,27	0,015589
Kvadratický člen	-243,029	201,993	0,250369

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Parametry lineárního trendu jsou statisticky významné, neboť oba parametry, konstanta (P-value = 0,000000) a směrnice (P-value = 0,000009), jsou menší než hladina významnosti 0,05 (5 %). O lineárním trendu lze říct, že za každou jednotku t se zvýší hodnota předpovědi o 5 691,43 mil. Kč.

U parametrů kvadratického trendu jsou statisticky významné pouze parametry konstanty (P-value = 0,000252) a směrnice (P-value = 0,015589), ale kvadratický člen je statisticky nevýznamný, protože hodnota P-value (0,250369) kvadratického členu je vyšší než 0,05.

Nejedná se tedy o kvadratický trend, ale lineární. Pro vytváření předpovědi vývoje bude použit lineární trend s parametrickou funkcí:

$$T_t = 77369,8 + 5691,43 \cdot t. \quad (8)$$

Nyní lze přistoupit na vytvoření předpovědi. Zvolené časové rozmezí bude stanoveno na 5 let. Tak jako u předchozích statistik budou předpovědi vypočítány pomocí programu STATGRAPHICS.

Vypočtené předpovědi budou obsaženy v následující Tabulce č. 32. Ukazatele období (period) značí rok, pro který je statistika stanovena. Ukazatel předpovědi (forecast) představuje výslednou hodnotu trendu. Ukazatelé „Lower 95%“ a „Upper 95%“ představují dolní a horní limit při spolehlivosti odhadu 95 %, značí tak minimální a maximální výši limitu vývoje vývozu, která by mohla nastat.

Tabulka 32: Trendová analýza ČR – UK: Tabulka předpovědi vývozu pro lineární trend

		Lower 95%	Upper 95%
Period	Forecast	Limit	Limit
2021,0	174124,0	136566,0	211682,0
2022,0	179815,0	141486,0	218145,0
2023,0	185507,0	146337,0	224677,0
2024,0	191198,0	151125,0	231271,0
2025,0	196890,0	155854,0	237926,0

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

6.2 Informovaný odhad: vývoz ČR – UK

Informovaný odhad: vývoz ČR – UK je závěrečná kapitola odhadu vývoje zahraničního obchodu České republiky a Spojeného království. V této části se na základě poznatků z předchozích kapitol, týkajících se zahraničního obchodu ČR – UK, utvoří informovaný odhad vývoje vývozu pro období 5 let.

Jako základ vytvoření odhadu poslouží tabulka slučující předpovědi (forecast) lineárního trendu pro vývoz z České republiky do Spojeného království, získaná v trendové analýze vývozu ČR – UK a historických hodnot časové řady (Tabulka č. 33).

Tabulka 33: Tabulka vývozu ČR – UK a tabulka předpovědi vývozu ČR - UK

Rok	Vývoz (v mil. Kč)	Předpověď vývozu (v mil. Kč)	Dolní limit (95 %)	Horní limit (95 %)
2005	78 730	83 061	-	-
2006	91 752	88 753	-	-
2007	107 192	94 444	-	-
2008	98 553	100 136	-	-
2009	90 127	105 827	-	-
2010	100 078	111 518	-	-
2011	102 256	117 210	-	-
2012	119 445	122 901	-	-
2013	126 602	128 593	-	-
2014	150 219	134 284	-	-
2015	163 869	139 976	-	-
2016	167 515	145 667	-	-
2017	165 794	151 358	-	-
2018	157 786	157 050	-	-
2019	155 010	162 741	-	-
2020	137 023	168 433	-	-
2021	-	174 124	136 566	211 682
2022	-	179 815	141 486	218 145
2023	-	185 507	146 337	224 677
2024	-	191 198	151 125	231 271
2025	-	196 890	155 854	237 926

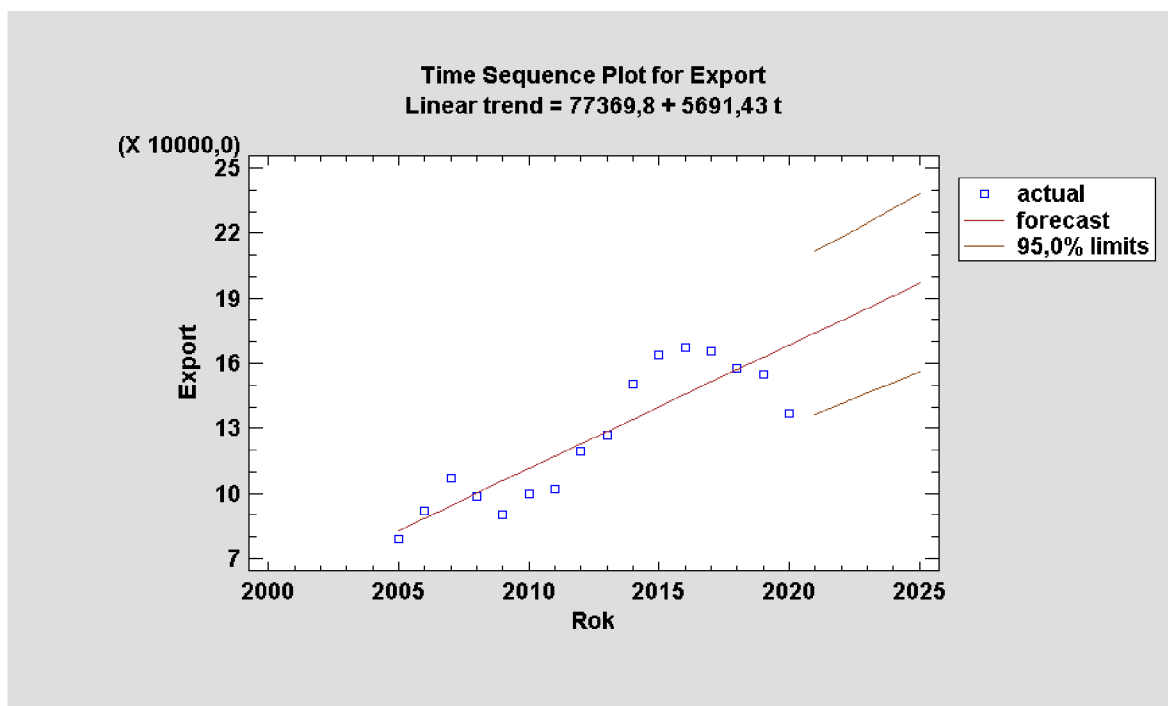
Zdroj: Český statistický úřad a STATGRAPHICS Centurion

Z výsledků předpovědi vývozu budoucích let je pozorováno, že všechny tyto výsledky převyšují nejvyšší historickou hodnotu (2016), značí tak prudké vzchopení vývozu do Velké Británie. Taková předpověď bude pravděpodobně mylná, převážně kvůli těmto předpokladům:

- Ve sledovaném období leden – květen 2021 bylo zjištěno, že hodnota vývozu byla nižší, než hodnota vývozu v období leden – květen 2019, a to o 10,91 %,
- Klesá poptávka po motorových vozidlech, tedy nejvýznamnější položky vývozu do VB,
- Ekonomika Evropské unie utrpěla ztrátu vlivem pandemie COVID-19,

- Vývozci se musí na nový režim ve Velké Británii zvyknout, a tak se dá předpokládat, že růst bude vzrůstat, ale pomalu.

Dá se předpokládat, že v prvních třech letech se budou hodnoty vývozu pohybovat mezi hodnotami předpovědi a dolním limitem. To lze vidět názorně v Obrázku č. 9, kde se hodnoty předpovědi budou pohybovat pod mezi červenou přímkou a dolní oranžovou přímkou. Růstový vývoj tak bude zachován, ale sníží se jeho rychlost růstu.

Obrázek 9: Graf předpovědi vývoje zahraničního obchodu ČR – UK

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Rychlost růstu se sníží pomocí korekčního procenta, přes které se upraví hodnoty předpovědi. Základnou korekčního procenta bude hodnota -10,10 %. Z této základny lze odvodit dva možné odhady. První je odhad pesimistický, který je stanoven na pomalém zlepšení situace vývozu. Druhý odhad je protikladem pesimistického a stanovuje předpoklad rychlejšího obnovení vývozu (optimistický). Oba odhady jsou upraveny o 2 % rozsahu odhadu, od základny korekčního procenta a jsou obsaženy v Tabulce č. 34.

Tabulka 34: Upravené předpovědi (odhady) vývoje vývozu ČR - UK

	Původní předpověď	Předpověď upravená o základní korekční % (-10,10 %)	Pesimistický odhad (-12,10 %)	Optimistický odhad (-8,10 %)
2021	174 124	156 537	153 055	160 020
2022	179 815	161 654	158 057	165 250
2023	185 507	166 771	163 061	170 481
2024	191 198	171 887	168 063	175 711
2025	196 890	177 004	173 066	180 942

Zdroj: vlastní zpracování

Po získání rozumných hodnot odhadu, lze říci, že se budoucí hodnoty budou pohybovat mezi hodnotami pesimistické a optimistické předpovědi. Kvůli vývoji poptávky po automobilech ve Velké Británii je moudřejší se spíše přiklonit k pesimistické variantě. V obou případech se jedná o mírný růst zahraničního obchodu se Spojeným královstvím.

7 Odhad vývoje zahraničního obchodu EU – UK

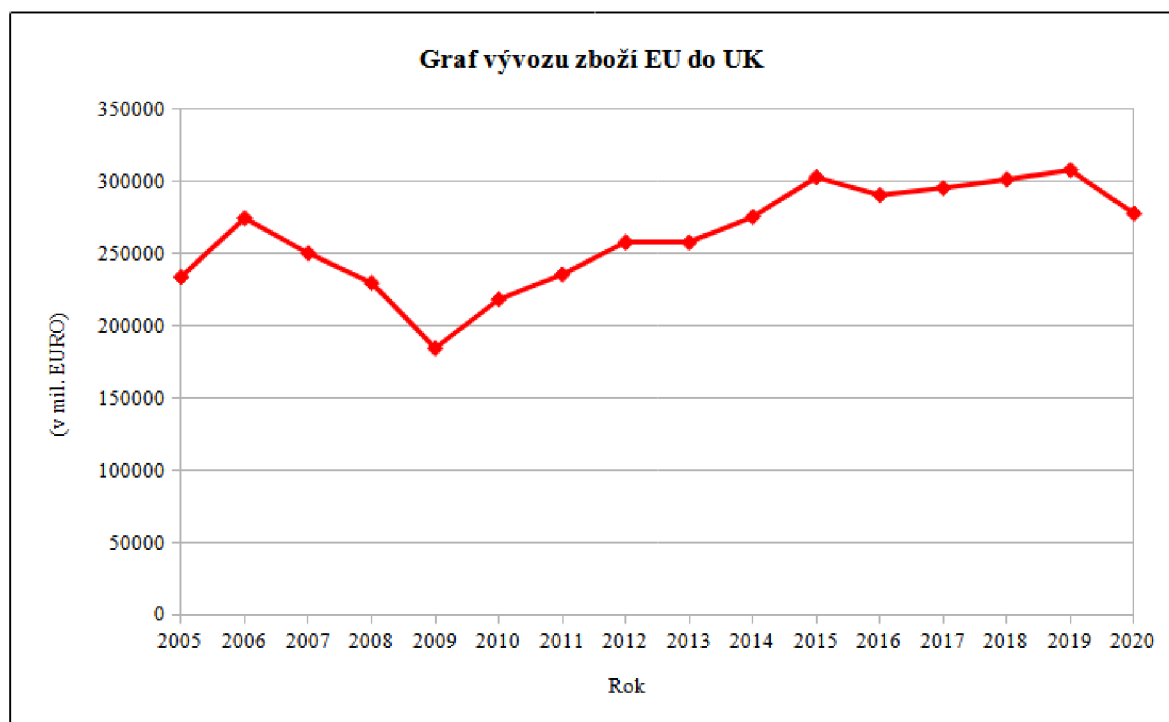
V této kapitole bude učiněn odhad vývoje zahraničního obchodu, a tak bude uzavřena problematika zahraničního obchodu EU. Pro zjednodušení a odstranění komplexnosti bude zkoumán pouze **vývoz (export)** z EU do Spojeného království. Informovaný odhad bude učiněn pomocí kombinace dvou metod.

7.1 Trendová analýza: vývoz EU – UK

Trendová analýza: vývoz EU – UK bude fungovat na stejných principech a definicích trendu stejně jako u trendové analýzy vývozu ČR – UK. Není tedy nutné znovu definovat obecné tvary trendů a rovnou se přejde na praktickou část.

Na Obrázku č. 10 je zobrazen graf vývozu zboží EU – UK. Z grafu lze pozorovat podobnost tvaru spojnice s grafem vývozu zboží z ČR do UK (Obrázek č. 8), avšak oproti grafu vývozu zboží z ČR do UK v Obrázku č. 8, má graf z Obrázku č. 10 větší rozpětí hodnot a prudší změny v extrémních hodnotách (zejména v roce 2009).

Dle věcné podobnosti grafů tak lze stanovit možné trendy podobně jako u předchozího případu, tedy trend **lineární** a **kvadratický**.

Obrázek 10: Graf vývozu zboží z EU do UK

Zdroj: vlastní zpracování z databáze Eurostat

Prvně se stanoví zdrojová data, ze kterých se utvoří trend, také se jedná o zdrojová data pro Obrázek č. 10. Tato zdrojová data jsou obsažena v následující Tabulce č. 35 a budou zdrojem pro všechny výsledky z programu STATGRAPHICS.

Tabulka 35: Časová řada: Vývoz zboží EU - UK

Rok	Vývoz zboží (v mil. Kč)
2005	233772
2006	274482
2007	250163
2008	229699
2009	184399
2010	218337
2011	235546
2012	257689
2013	257551
2014	275390
2015	302831
2016	290557
2017	295400
2018	301329
2019	307811
2020	277707

Zdroj: databáze Eurostat

Hodnoty z Tabulky č. 32 se vloží do programu STATGRAPHICS ve stejné posloupnosti 32. tabulky. Poté se zvolí funkce *Forecast – User-Specified Model*. V tabulce *Forecasting* se do kolonky *Data* vloží sloupec *Vývoz zboží* a do kolonky *Time Indices* sloupec *Rok*, dále se navolí počet předpovědí (*Number of Forecasts*) na pět jednotek. Následně se v tabulce *Model Specification Options* navolí typ potřebného trendu (*Linear, Quadratic*). V *Tables and Graphs* se navolí tyto možnosti: *Analysis Summary, Forecast Table* a *Time Sequence Plot*. Tímto se získají všechna potřebná data, připravená ke čtení.

Tabulky č. 36, č. 37 a č. 38 obsahují výsledky z *Analysis Summary*. Jedná se o model (funkce) trendu, hodnoty průměrné absolutní chyby odhadu (MAE) a test statistické významnosti parametrů.

Tabulka 36: Trendová analýza EU - UK: Porovnání trendů

Typ trendu	Funkce
Lineární trend	$T_t = 217899,0 + 5193,25*t$
Kvadratický trend	$T_t = 235294,0 - 605,263*t - 341,089*t^2$

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Tabulka porovnání předpovědí s historickými daty bude vynechána a přejde se rovnou na statistiku MAE.

Tabulka 37: Trendová analýza EU - UK: Tabulka MAE

Trend	MAE
Lineární	18749,1
Kvadratický	17417,2

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Z Tabulky č. 37 vychází, že modely trendů pro vývoz EU – UK vykazují větší průměrnou absolutní chybu odhadu, než modely trendů pro vývoz ČR – UK. Velikost MAE závisí na rozdílech mezi historickými hodnotami a předpovědí (forecast), to vede k závěru, že modely trendů pro vývoz EU – UK hůře vystihují historickou skutečnost, než modely vývozu ČR – UK.

Nyní budou otestovány parametry trendů v Tabulce č. 38. Oproti předchozí situaci v analýze ČR – UK se prokázalo, že kvadratický model méně chyboval, a tak pokud se prokáže statistická významnost jeho parametrů, bude použit místo lineárního modelu. Podobně jako u trendové analýzy ČR – UK, bude stanovena hladina významnosti na 5 %.

Tabulka 38: Trendová analýza EU - UK: test parametrů

Parametr	Odhad	Standardní chyba	P-value
Lineární trend = 217899,0 + 5193,25*t			
Konstanta	2177899,0	13517,7	0,000000
Směrnice	5193,25	1397,97	0,002308
Kvadratický trend = 235294,0 – 605,263*t – 341,089*t²			
Konstanta	235294,0	22029,4	0,000000
Směrnice	-605,263	5964,3	0,920717
Kvadratický člen	341,089	341,068	0,335533

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Kvadratický trend neprokázal statistickou významnost jeho parametrů, neboť hodnota P-value pro směrnici a zároveň kvadratický člen, převyšuje zvolenou hladinu významnosti. Kvadratický trend tak nelze použít a bude použit trend lineární, jehož hodnoty P-value se nacházejí v rámci zvolené hladiny významnosti, (pro oba parametry trendu).

Následující tabulka (Tabulka č. 39) obsahuje data z *Forecast Table*, v této tabulce jsou hodnoty předpovědi (forecast) a hodnoty dolní a horní hranice předpovědi při spolehlivosti

odhadu 95 % (lower 95 % a upper 95 % limit). Prakticky vzato se jedná o výsledné hodnoty předpovědi nastávajících let.

Tabulka 39: Trendová analýza EU - UK: Tabulka předpovědi vývozu pro lineární trend

		Lower 95%	Upper 95%
Period	Forecast	Limit	Limit
2021,0	306184,	243756,	368612,
2022,0	311377,	247667,	375088,
2023,0	316571,	251464,	381677,
2024,0	321764,	255156,	388372,
2025,0	326957,	258749,	395165,

7.2 Informovaný odhad: vývoz EU – UK

Informovaný odhad: vývoz ČR – UK je závěrečná kapitola odhadu vývoje zahraničního obchodu Evropské unie a Spojeného království. V této části se na základě poznatků z předchozích kapitol, týkajících se zahraničního obchodu ČR – UK, utvoří informovaný odhad vývoje vývozu pro období 5 let.

Pro zjednodušení odhadu bude platit, že předpoklady vývozu Evropské unie a České republiky jsou téměř stejné, kromě této výjimky:

- Ve sledovaném období leden – květen 2021 bylo zjištěno, že hodnota vývozu byla nižší, než hodnota vývozu v období leden – květen 2019, a to o 20,11 %.

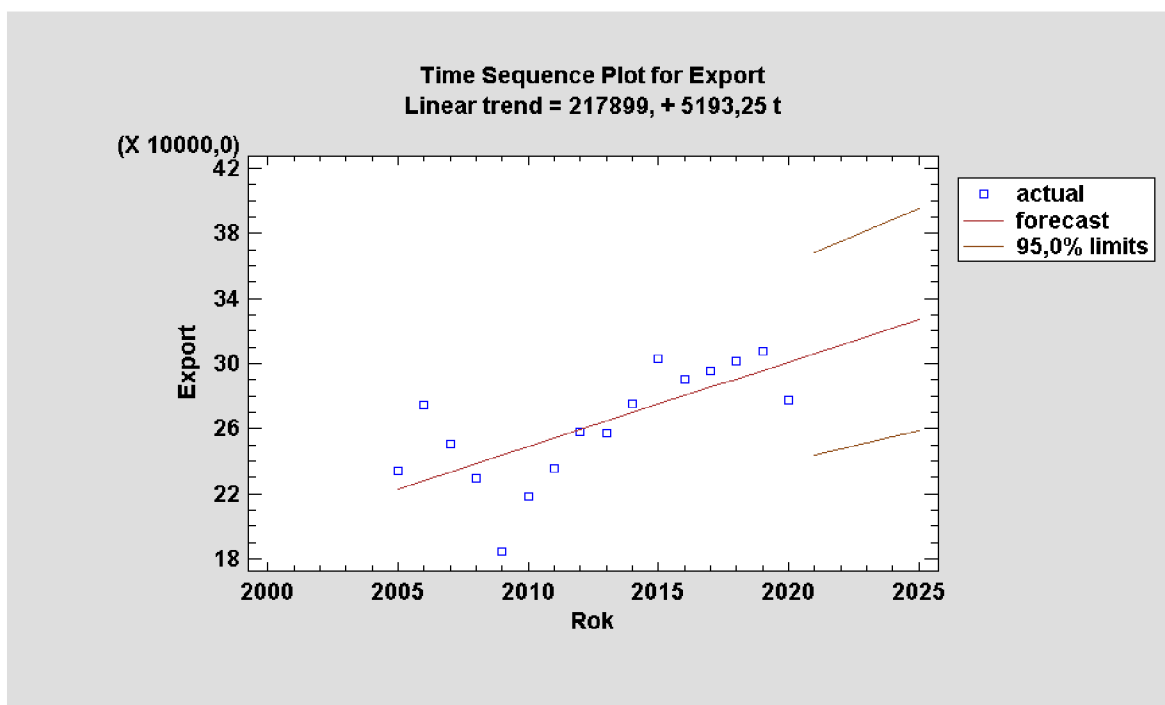
Jako základ vytvoření odhadu poslouží tabulka slučující předpovědi (forecast) lineárního trendu pro vývoz z Evropské unie do Spojeného království, získaná v trendové analýze vývozu EU – UK a historické hodnot časové řady (Tabulka č. 40).

Tabulka 40: Tabulka vývozu EU - UK a tabulka předpovědi vývozu ČR - UK

Rok	Vývoz (v mil. Kč)	Předpověď vývozu (v mil. Kč)	Dolní limit (95 %)	Horní limit (95 %)
2005	233 772	223 092	-	-
2006	274 482	228 285	-	-
2007	250 163	233 479	-	-
2008	229 699	238 672	-	-
2009	184 399	243 865	-	-
2010	218 337	249 058	-	-
2011	235 546	254 252	-	-
2012	257 689	259 445	-	-
2013	257 551	264 638	-	-
2014	275 390	269 831	-	-
2015	302 831	275 025	-	-
2016	290 557	280 218	-	-
2017	295 400	285 411	-	-
2018	301 329	290 604	-	-
2019	307 811	295 798	-	-
2020	277 707	300 991	-	-
2021	-	306 184	243 756	368 612
2022	-	311 377	247 667	375 088
2023	-	316 571	251 464	381 677
2024	-	321 764	255 156	388 372
2025	-	326 957	258 749	395 165

Zdroj: Český statistický úřad a STATGRAPHICS Centurion

Oproti předpovědím z Tabulky č. 33, jsou předpovědi v Tabulce č. 40 méně „agresivní“ a jsou lépe usměrněny, jak lze vidět z grafu na následujícím Obrázku č. 11.

Obrázek 11: Graf předpovědi vývoje zahraničního obchodu EU – UK

Zdroj: STATGRAPHICS Centurion

Hodnoty předpovědí nejsou v této situaci (EU - UK) špatným kandidátem pro budoucí vývoj zahraničního obchodu Evropské unie a Spojeného království.

Přesto se provede úprava přes korekční procenta, která se nacházejí v Tabulce č. 41. Získá se tak více možností pro budoucí vývoj.

Tabulka 41: Upravené předpovědi (odhady) vývoje vývozu EU - UK

	Původní předpověď	Předpověď upravená o základní korekční % (-6,25 %)	Pesimistický odhad (-8,25 %)	Optimistický odhad (-4,25 %)
2021	306 184	287 048	280 924	293 171
2022	311 377	291 916	285 688	298 143
2023	316 571	296 785	290 454	303 117
2024	321 764	301 654	295 218	308 089
2025	326 957	306 522	299 983	313 061

Zdroj: vlastní zpracování

Budoucí vývoj zahraničního obchodu Evropské unie se Spojeným královstvím se bude pravděpodobně nacházet mezi pesimistickým odhadem a původní předpovědí. Původní předpověď totiž nejvíce vykazuje možný skutečnému vývoji zahraničního obchodu dle

věcné podobnosti. Lze tedy stanovit, že je nejvíce příznivá k možné skutečnosti, méně k optimistickému odhadu a nejméně k pesimistickému odhadu. Ve všech těchto případech se jedná o mírný růst zahraničního obchodu mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím.

8 Závěr

V bakalářské práci Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod ČR a EU byla vyobrazena problematika Brexitu, jeho původu a vývoji.

První část, která byla vedená výzkumnou otázkou: „Jaké jsou podmínky zahraničního obchodu pro ČR a EU po Brexitu?“. Tato otázka byla zodpovězena následovně. Nejdříve se vyobrazilo co Brexit vlastně znamená, poté byla nastíněna historie integrace Spojeného království do Evropské unie a jejích předchůdců. Tato část napomohla utvořit pozadí, na kterém se události Brexitu odehrávaly. K této výzkumné otázce byly stanoveny tyto závěry: Brexit představuje riziko „dominového“ efektu, který by mohl ohrozit stabilitu EU z čistě politického hlediska a dohody, které byly uzavřeny, jsou velmi výhodné pro obě strany Dohody. Z dohod obecně plyne, že základní podmínka uplatnění výhod (bez cla a omezení), je prokázání původu zboží (zboží, musí být zbožím Dohody). Pro vývozce a dovozce je tak jedinou komplikací získání potřebných dokumentů k původu zboží, a v menší míře splnění podmínek obchodu v dané zemi.

V práci se používaly zdroje z internetu či elektrické publikace, převážně databáze ČSÚ a Eurostat. K popsání historie VB v EU byla použity akademické zdroje (Blažková) i zdroje přímé od EU i ČR (webové stránky EU a ČR). Nejobtížnější práce byla s databází Eurostat, nejpřívětivější práce byla s databází ČSÚ, dále zde byla použita databáze World Bank nebo databáze Britského úřadu pro národní statistiky. V této práci bylo použito řada výzkumných metod. Bylo zde použito komparace průměrů, analýza komoditní struktury, trendová analýza, komparace diferencí a odhad na základě věcné podobnosti (grafy).

V analýze zahraničního obchodu byla zvýrazněna závažnost záporného efektu pandemie COVID-19. Byl zde porovnán obchodní vztah mezi Českou republikou a Spojeným královstvím, a v menší míře mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím. Kapitola ukázala problémy, které obchodníci čelí a byla zde rozebrána komoditní struktura obchodu ČR – UK. Výzkumnou otázkou, pro tuto část bakalářské práce, bylo zjištění faktorů, které by mohly ovlivnit vývoj zahraničního obchodu. Určené faktory byly stanoveny na tyto položky: pandemie COVID-19 (negativní dopad) a změna v komoditní struktuře. Faktor změny v komoditní struktuře byl veden nejpoblárnější položkou obchodu ČR – UK, motorovými vozidly, u kterých bylo zjištěno, že jejich pokles v komoditní struktuře je

přirozený, ale i tak má negativní dopad. V případě analýzy zahraničního obchodu EU – UK byla analýza omezena pouze na obecné ukazatele vývoje před Brexitem a poté na komparaci ukazatelů v prvních čtvrtletí roku 2021. Závěrem k analýzám, lze obecně říci, že zahraniční obchod vzroste oproti roku 2020, ale oproti předchozím obdobím bude nižší.

Cílem této bakalářské práce bylo odhadnutí vývoje zahraničního obchodu České republiky a Evropské unie, se Spojeným královstvím. Tento cíl byl splněn v závěrečných částech kapitol Odhad vývoje zahraničního obchodu ČR – UK/EU – UK.

V posledních kapitolách, týkajících se odhadu zahraničního obchodu, byl projektová model vývoje zahraničního obchodu po Brexitu. Následně z těchto modelů byl uvozen závěr o **mírně rostoucím trendu**, který zde byl stanoven pro obě jednotky (ČR, EU). V závěrečné části byly ustanoveny čtyři obměny modelů možného vývoje. Tato část přímo zodpovídala výzkumnou otázku o budoucím vývoji zahraničního obchodu, která byla zodpovězena pomocí trendové analýzy.

V případě obchodního vztahu ČR – UK se autor přiklonil k pesimistické variantě, který byla opodstatněna sníženou poptávkou po vozidlech. I když pesimistická varianta představovala „nejhorší“ variantu, stále se jedná o model rostoucí, a tak se dá očekávat mírný růst zahraničního obchodu.

V případě obchodního vztahu EU – UK se autor přiklonil k původní předpovědi trendu, která vykazovala správné chování časové řady. Řada se v původní předpovědi chovala nejnorněji oproti předchozím modelům, a tak byla zvolena jako ideální. Růst je v tomto případě rychlejší než u ČR, ale stále relativně mírný.

Oba případy (ČR a EU) představovaly vývoj mírného růstu zahraničního obchodu se Spojeným královstvím. Kapitoly odhadů a jejím závěrečným ustanovením, byla zodpovězena výzkumná otázka: „Jak se bude po Brexitu zahraniční obchod s Velkou Británií (pro ČR i EU) vyvíjet?“.

Seznam použité literatury

- BLAŽKOVÁ, Pavlína, 2018. Velká Británie a Evropská unie: konfliktní společenství. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociální věd. Vedoucí práce Blanka Řichová.
- BREXIT: OBCHOD SE ZBOŽÍM – změny od 1. ledna 2021 [online]. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/brexit-obchod-se-zbozim-zmeny-od-1-ledna-2020/>
- Brexit - Preferenční předpisy se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku, 2021. In: Celní správa České republiky [online]. Praha: Celní správa České republiky [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/aktuality/Stranky/2021-Brexit-preferencni-predpisy.aspx>
- BURKI, Talha, 2020. China's successful control of COVID-19. THE LANCET Infectious Diseases [online]. Elsevier, 20(11), 1 [cit. 2021-6-1]. Dostupné z: doi:[https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30800-8](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30800-8)
- Co je Brexit?, 2021. Brexitinfo.cz [online]. Praha: Úřad vlády ČR [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: https://www.brexitinfo.cz/cs_cz/vystoupeni-velke-britanie-z-eu/
- COWBURN, Ashley, 2020. 'Historic alarm signal': EU leaders react as Britain becomes first country to leave union. In: Independent [online]. Londýn: Independent [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-macron-merkel-france-germany-boris-johnson-eu-trade-deal-a9312506.html>
- Databáze Britského národního statistického úřadu [online], 2021. Londýn: Office for National Statistics [cit. 2021-5-3]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/>
- Databáze Eurostat [online], 2021. Lucemburk: Eurostat [cit. 2021-5-3]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>
- Dohoda o obchodu a spolupráci, 2021. Brexitinfo.cz [online]. Praha: Úřad vlády ČR [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: https://www.brexitinfo.cz/cs_cz/dohoda-o-obchodu-a-spolupraci/

- EU27 (from 2020) trade by SITC product group, 2021. In: Databáze Eurostat [online]. Lucemburk: Eurostat [cit. 2021-5-3]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_ST_EU27_2020SITC_custom_1157846/default/table?lang=en
- Eurosmmlouva o rozpočtové kázni, 2012. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/eurosmmlouva-o-rozpocetove-kazni/r~i:wiki:2981/>
- EU-UK Trade and Cooperation Agreement: A new relationship, with big changes, 2020. In: European Commission [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2021-5-1]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/brexit_files/info_site/6_pager_final.pdf
- EVROPSKÁ KOMISE, 2020. EU-UK Trade and Cooperation Agreement: A new relationship, with big changes [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 6 s. [cit. 2021-5-1]. ISBN 978-92-76-27033-1. Dostupné z: doi:10.2775/883716
- FRIEDMAN, George, 2016. 3 Reasons Brits Voted For Brexit. In: Forbes [online]. New York: Forbes, 5 Jul 2016 [cit. 2021-7-7]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/07/05/3-reasons-brits-voted-for-brexit/?sh=23f33b251f9d>
- Historie Evropské unie, 2020. Evropská unie [online]. Brusel: Evropská unie [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs
- Intra and Extra-EU trade by Member State and by product group, 2021. In: Databáze Eurostat [online]. Lucemburk: Eurostat [cit. 2021-5-3]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ext_lt_intratrd
- Jiří Rak (CzechTrade): Brexit přinesl komplikace hlavně pro menší firmy a e-shopy, 2021. In: BusinessInfo [online]. Praha: CzechTrade, 5. 4. 2021 [cit. 2021-7-12]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/jiri-rak-czechtrade-brexit-prinesl-komplikace-hlavne-pro-mensi-firmy-a-e-shopy/>
- Key Statistics and Trends in International Trade 2020 [online], 2021. New York: UNCTAD [cit. 2021-5-25]. ISBN 978-92-1-113010-2. Dostupné z: <https://unctad.org/webflyer/key-statistics-and-trends-international-trade-2020>

- KUBÁTOVÁ, Eliška, Lucie BEDNÁROVÁ a Filip KALÁNEK, 2016. EU a Velká Británie: Historie vztahů a cesta k referendu. Euroactiv [online]. Praha: EURACTIV.cz [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/eu-a-velka-britanie-historie-vztahu-a-cesta-k-referendu-000142/>
- LINDSAY, James M., 2020. Ten Most Significant World Events in 2020. In: Council on Foreign Relations [online]. New York: Council on Foreign Relations, 2020 [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/blog/ten-most-significant-world-events-2020>
- MACEK, Lukáš, 2008. DOKUMENT: O čem je Lisabonská smlouva. IDNES.cz [online]. Praha: iDNES.cz [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/dokument-o-cem-je-lisabonska-smlouva.A080613_185720_zahranicni_zra
- PAWLAS, I. 2016. Brexit as a Challenge for the European Union. *Horyzonty Polityki*, vol. 7, no. 20, pp. 57-76 ProQuest Central. ISSN 20825897. DOI <http://dx.doi.org/10.17399/HP.2016.072003>.
- PERRING, Rebecca a Monika PALLEMBERG, 2016. MAPPED: Czexit, Pexit, Frexit - EU referendum CONTAGION sweeps Europe amid political quake. *Express.co.uk* [online]. Londýn: Daily Express [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.express.co.uk/news/politics/682403/EU-Referendum-Europe-Brexit-eurosepticism>
- Pohyb zboží přes hranice (PZpH), 2021. Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-7-16]. Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>
- Pravidla po Brexitu jsou noční můrou řidičů kamionů, kvůli nutným dokumentům mohou na hranicích strávit hodiny, 2020. In: Lidovky.cz [online]. Praha: MAFRA [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/pravidla-po-brexitu-jsou-nocni-murou-ridicu-kamionu-kvuli-nutnym-dokumentum-mohou-na-hranicich-strav.A210109_094912_firmy-trhy_lijk
- Scottish independence referendum, 2014. GOV.UK [online]. Edinburgh: The British Government [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/topical-events/scottish-independence-referendum/about>

- Smlouva o Evropské unii / Maastrichtská smlouva, 2020. Evropský parlament [online]. Brusel: Evropská parlament [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
- The history of the European Union - 1985, 2018. *European Union* [online]. Brusel: European Union [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1980-1989/1985_en
- Trade in goods, 2021. In: OECD: Data [online]. Paříž: OECD, 2021 [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods.htm>
- Trade in goods: all countries, seasonally adjusted, 2021. In: Office for National Statistics [online]. Londýn: Office for National Statistics [cit. 2021-5-3]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/datasets/uktradeallcountriessessionallyadjusted>
- Veřejná databáze Českého statistického úřadu [online], 2021. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>
- Why Vote Leave, 2016. In: Vote Leave [online]. Londýn: Vote Leave [cit. 2021-7-7]. Dostupné z: http://www.voteleavetakecontrol.org/why_vote_leave.html
- WILLIAMSON, David J., 2020. Margaret Thatcher: Facts about the controversial prime minister in 'The Crown'. Livescience [online]. New York: Livescience [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://www.livescience.com/Margaret-Thatcher.html>
- Zahraniční obchod se zbožím - hlavní ukazatele, 2021. In: Veřejná databáze ČSÚ [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=VZO011-NP-B&z=T&f=TABULKA&skupId=2848&katalog=32935&pvo=VZO011-NP-B&evo=v124_!_VZO01-absolutne-NP_1